

ՅԱՐԱԹԱԹԵՐԹ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ, ՌԻՍՈՒՄՆԱԿԱՆ, ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՀԱՏՈՐ Կ

Կ. ՊՈԼԻՍ, ՅՈՒՆԻՍ 22, 1907

ԹԻԻ 25

ԱՐՏՕՆԱՏԵՐ Զ. Բ. ԿՐԻՆ

ՏՆՕՐԷՆ-ԽՄԲԱԳԻՐ Զ. Ս. ՊԱՐՆԸՄ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Թղթակիցներու Պատասխաններ 433. — «Մեծ Նեղութեան» 435. — Դաստիարակութիւն կանանց 436. — Արեւիկն իր իրերը Եւ Արեւիկային Դրութիւնը 439. — Այրեցած Գոտիին Մեզ Սպիտակամարք Յեղերու Զգեստի Խնդիրը 440. — Տեղեկագիր Բիւր. Նախագ. Հոգ. Ժողովի 440. — Աղկանց Ամերիկեան Գոլէն Եւ Բոլորի Գոլէն 443. — Օր. Լուսնբագ Մերեմքուլի 444. — Ուղարկութիւն 444. — Քաղաքական Լուրեր 445.

ԹՂԹԱԿԻՑՆԵՐՈՒ ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐ

[Խմբագրական]

Թերթը մեր յաջորդին չյանձնած՝ կ'ուզենք պատասխանել միզի ուղղութեամբ հարցումներուն, որոնցմէ ոմանք կը խոստովանին թէ չարախօսութիւնները պատասխանի կ'սպասեն:

«Ափիոն, ծխախոտ, սիկառի թուղթ, ծխախոտի տուփ, խաղի թուղթ, տապեղ (թաղիլ), տապեղուկներ, կլկակ, թէմպէքի, քթախոտ, օղիի և գինիի գաւաթ, անխոտ և ուրիշ այսօրինակ բաներ վաճառել մեզք է թէ ոչ» Հարցասէրը կ'ըսէ. «Ի՞նչ պիտի ընէր Յիսուս, եթէ իմ տեղս ըլլար: Յայտնի է թէ այդ մարդը փափուկ խիղճ ունի և կը բաղձայ ուղիղն ընել: Կը սիրէր յուսալ որ պիտի պահէ իր խղճին փափուկութիւնը և հետեի առաքեալին, որ ըսաւ. «Ես այս բանին համար կը ջանամ, որ ամէն ատեն մաքուր խղճմանք ունենամ Աստուծոյ առջև ու մարդոց առջև» Երբ մարդ սկսի իր ակնհայտ խղճի իր խղճին զրգուլմունքուն և ջանայ անոր ձայնը խեղդել, իր հոգեւորութիւնը կը վտանգուի: Բացառութիւն ունենալու չէ սա կանոնը թէ մարդ միշտ ընելու է ինչ որ ուղիղ կը գաւառի: Վերոյիշեալ բաները ուղիղ են թէ ոչ՝ ուրիշ խնդիր է: Մեր աղայութեան ժամանակ 2½ տարի մեր հօրեղբորը վաճառատան մէջ ծառայեցինք: Ան երբեք չէր զիջաներ արբեցուցիչ ըմպելի ծախել, Բայց ծխախոտ, ընչա-

խոտ, ևն. կը ծախէր: Մեր կարծիքով՝ ծխելը անօգուտ և ծախք պատճառող ունակութիւն մ'է: Բայց մեղք չենք համարիր: Ափիոնի օրինական գործածութիւն մը կայ, բայց մենք ափիոն պիտի չծախէինք այսպիսի մէկուն, որ իր անձին կը վնասէ ափիոնի չարաչար գործածութեամբ: Թղթախաղ և տապեղախաղ ինքնին ծուռ բաներ չեն, եթէ մարդ չափազանց ժամանակ չվատնէ և զրամով չխաղայ: Եւ սակայն ապահովագոյն է ընաւ չխաղալ և խաղալով փորձութեան մէջ չիլնալ: Կը վախնամ թէ մեր հարցասէր դեռատի լարեկամին մեծ ծառայութիւն մը չենք մատուցաներ: Բայց պատճառ այն է որ խնդիրը այնպիսի բնութիւն մը ունի որ մէկը չկրնար պատասխանել ուրիշի մը համար: Աստուածային առաջնորդութիւն խնդրեցէք և ձեր խիղճը մաքուր պահեցէք, ահա բոլորը զոր կրնանք ըսել:

Ուրիշ թղթակից մը բացատրութիւն կը խնդրէ Մադ. Բ. 18 համարին վրայ. «Եւ մէկը չըրա՞ւ» Եւն: Մեկնիչ մը մարդաբէական գիրքին ամէնէն խրթին հոգնարը կը կոչէ դոյզ: Անոր նշանակութեան նկատմամբ կարծիքի արտակարգ տարբերութիւն եղած է: Մենք մեկնութիւն մը կու տանք որ ուրիշներու չափ բռնաւոր կը թուի: Մարդաբէն կնոջ արձակման և ամուսնական յարաբերութեան վրայ կը խօսի, և

կը հարցնէ, «Եւ ան որ Հոգիին առատութիւնը ունէ՞ր չըրա՞ւ մէկը»։ Այսինքն, «Ո՞չ ապաքէն Աստուած մէկ կին ստեղծեց Ազամայ համար և երկուքը մէկ մարմին ըրաւ ։ Եւ ինչո՞ւ մէկ ըրաւ, կամ ի՞նչ կը վնասէր մէկ ընկող»։ սուրբ սերունդ մը»։ Այն է, Աստուած մարդը ըրաւ մէկ կնոջ ամուսին ըլլալու համար, և երկուքը մէկ մարմին ըրաւ որպէս զի սերունդը Աստուծոյ սերունդ ըլլայ ։

Թղթակից մը կ'ըսէ թէ Սբ. Գրոց հրատարակութիւններէն ոմանց մէջ Բ Մնաց. ԺԳ. 17 համարին մէկ բառը «վիրաւորուած» է, ուրիշներու մէջ ալ «սպաննուած», և կը հարցնէ թէ ուղիղը ո՞րն է ։ Անգղիկերէն հին և նոր թարգմանութիւններուն մէջ այդ բառը «սպաննուած» է, նմանապէս Թուրքերէն հրատարակութեան մէջ ։ Անտարակոյս այդ է ուղիղը ։ Թէ ինչո՞ւ ունէ հրատարակութեան մէջ այդ բառը «վիրաւորուած» թարգմանուած է, մենք չենք գիտեր ։ Թերեւս սա պատճառով թէ անհաւատալի թուած է որ այնքան հոգի սպաննուած ըլլան մէկ ձախտամարտի մէջ ։

Կը հարցուի թէ ի՞նչպէս կրնայ մէկը զիսնալ թէ Հոգիին կ'առաջնորդուի ինք ։ Զգուշացնենք մեր թղթակիցը սա գաղափարէն թէ մէկը ճշմարիտ Բրիստոնիայ ըլլալուն համար Հոգիին կ'առաջնորդուի իր ամէն արարքներուն մէջ ։ Կրնայ մէկը տարիներով քալած ըլլալ նեղ ճամբէն որ յաւիտենական կեանքը կը տանի, և մոլորութեան և մինչև իսկ մեղքի մէջ իյնալ ։ Օրինակ՝ Պետրոս առաքեալը, որու սրաշտօնակից Պողոս առաքեալ անհրաժեշտ համարեցաւ յանդիմանել զայն ։ Երբեք չգար ժամանակ, երբ Աստուծոյ ծառան կարենայ ըսել, «Սբ. Հոգին իմ մէջս կը բնակի, և ուստի ես ապահով եմ»։ Միայն անդադար արթնութեամբ և աղօթքով կրնանք պահպանուիլ ։ Եթէ այս բաները թողունք, պիտի իյնանք ։ Ուրիշ զգուշութիւն մը հարկ է ոմանց սա գաղափարին դէմ թէ ճշմարտապէս բարի մարդ մը ամէն սխալէ գերծ կը պահուի ։ Հոգին չաղատեր մեզ մեր անձնական դատողութիւնը գործածելու անհրաժեշտ հարկէն ։ Միշտ աղէկ պիտի չըլլար, եթէ աղատէր ։ Լաւագոյն մարդիկ երբեմն ծիծաղելի սխալներու մէջ կ'իյնան, և այդ սխալներուն միջոցով խմաստութեան շաւիղը կը սորվին ։ Բայց եթէ անկեղծօրէն կը փափաքինք ուղիւն ընել և մեր ընկերներուն ծառայելով Աստուծոյ ծառայել, ան իր ազդեցութեամբ բարի գործակից պիտի ընէ մեր սխալներն անդամ ։ Ոչ մէկու հետ այնքան դժուար է ընթանալ որքան այնպիսի մը հետ, որ կը կարծէ թէ բոլոր իր ըրածը ուղիւ է և բոլոր իր ըսածը ճշմարիտ ։

Վասն զի ինք Հոգիին կ'առաջնորդուի ։ Գիտնալու համար թէ արդեօք Հոգիին կ'առաջնորդուի՞նք կամ Հոգիով կ'ապրի՞նք, պէտք է հայել թէ Հոգիին պտուղները մեր կեանքներուն մէջ կը գանուին ։ Եթէ ունինք սէր, խնդութիւն, խաղաղութիւն և ասոնց հետ յիշուած միւս չնորհքները, այն ասեմ կրնանք վստահ ըլլալ թէ Հոգին կը գործէ մեր սիրտերուն մէջ ։ Ուրիշ ստոյգ նշան չկայ ։

Մեզի ուղղուած ուրիշ հարցում մը սա է ։ Քանի որ Բրիստոն ըսաւ, «Զրի ատեր էք, ձրի տուէք», կը վայել՞ որ քննողիչները թոշակ ամսին Աւետարանի քարոզութեան համար ։ Հարկաւ, եթէ Բրիստոն ուղէր ըսել թէ իրեն սպասաւորող ծառաները ամսաց թոշակի ապրելու են, ուսելու հարկէն պիտի աղատէր զանոնք, ապա թէ ոչ՞ անոնց մանաւ, լորամարդի կամ ուրիշ տեսակ ուսեալ մը պիտի զրկէր հրաշքով, ինչպէս անապատին մէջ զրկեց Իսրայելացիներուն ։ Քարոզչի և հովուի գործը արդիւնաւորապէս կատարելու համար մարդ իր ամբողջ ժամանակը տալու է անոր ։ Եւ որպէս զի կարենայ աշխատել ընել, ժողովուրդը անոր մարմնաւոր պիտոյքը հոգալու է ։ Հին Տնտեսութեան ներքե քահանաներուն ապրուստը ժողովուրդը կը հոգար ։ Պողոս թոշակ չառաւ, բայց պահելու ընտանիք չունէր, և ինք Ս. Կոր. Թ. զլխուն մէջ համարձակ կը յայտնէ թէ իրաւունք ունէր թոշակ ամսելու, եթէ ուղէր ։ «Զրի ատեր էք, ձրի տուէք» խօսքը նոյնչափ ուղղուած է հացագործներու և մսավաճառներու որչափ քարոզիչներու ։ Կը սիրենք յուսով թէ մեր թղթակիցը այն կծծիներէն չէ, որոնք կը ջանան իրենց հովուին ամսականին վճարման մէջ մաս և բաժին չունենալու պատրուակ մը դնել ։ Մարդոց համար աղէկ չէ հոգեւոր տուրքէ գերծ ըլլալ ։

Դարձեալ, կը հարցուի թէ, եթէ մէկը հոգեւոր տուրք չուղէ վճարել, եկեղեցին պարտաւոր է ունէ հոգ տանիլ անոր հոգեւոր և ժամանակաւոր շահերուն ։ Անշուշտ կը հասկցուի թէ մարդը կարող է վճարել, բայց չուղեր վճարել, կամ կծծիութենէն կամ յամադութենէն, Եկեղեցին չկրնար աշխարհի մէկուն թոյլ չտալ որ գայ և Աւետարանի քարոզութիւնը լսէ ։ Աւետարանի քարոզութիւնը ձրի է ամէնուն համար, և մարդը մաքի լաւագոյն վիճակի մը հասցնելու միակ յոյսը Աւետարանին վրայ է ։ Եթէ երբեք մարդը աւելի առատաձեւ պիտի ըլլայ, անոր սրտին մէջ Աստուծոյ սիրոյն առատ հեղման չնորհիւ պիտի ըլլայ ։ Սակայն ուրիշ բաներու մէջ, ինչպէս անոր զաւակները դպրոց ընդունելու և հասարակութեան քա-

դաքային պետին կողմէ մատուցուած ծառայութիւններուն մէջ, յարմար պիտի ըլլայ անոր ձրի չտալ այն առաւելութիւնները, որոնց համար ուրիշներ դրամ կը վճարեն:

«Կրնա՞յ մէկը կրկին կրկին միեւնոյն մեղքին մէջ իյնալ և ամէն անգամ ալ ձգարտապէս զղջալ»: Անտարակոյտ այո: Եթէ չկրնար, կը վախնանք թէ շատ քիչերս կրնանք վստահ ըլլալ թէ երբեք ապաշխարած ենք: Հին բնութիւնը և նոր բնութիւնը մէկտեղ կը բնակին մեր մէջ: Յանցանք կը գործենք յանկարծական փորձութեան մը ճնշման տակ: Ապա տրտմութեամբ կը լեցուինք, և մեր անկեղծ լաղձանքը և նախատին է բնաւ երբեք չգործել նոյն յանցանքը: Բայց փորձութիւնը թե՛րեւս նորէն կը մոլորեցնէ մեզ և ապա դառն վիշտ կ'զգանք և աղօթքով ու արցունքով կը նորոգենք մեր ուխտը: Թերեւս քանի մը անգամ կ'իյնանք կատարեալ յաղթութիւն չհաճած: Այդ տեսն անգամ կը վալէ որ խոնարհաբար դիտակից ըլլանք մեր տկարութիւններուն և զգանք թէ մեր միակ ապահովութիւնը Աստուածային օգնութեան մէջ կը կայանայ:

«Կրնա՞յ մէկը որ ժամանակաւ ուրիշ մը խաբած ու անիրաւած է՝ ըսել, Քրիստոս իմ մեղքին ներած է: Հիմա որպէս թէ բնաւ գործած չեմ գայն, և պարտական չեմ քեզի վճարել»: Հարկաւ ոչ, եթէ Քրիստոս մեր մեղքին ներած է, մեր սրտի վիճակին փոխուելուն համար է: Եւ եթէ այդ փոփոխութեան փորձն առած ենք, պիտի ուզենք հատուցումն ընել անիրաւութիւններուն գործնք գործած ենք: Զաքէոսի սիրտը փոխուած էր, և ուստի չորեքստիկ հասոյց անոնց որոնց զրկանք ըրած էր: Ինքզինք կը խաբէ այն մարդը որ կը կարծէ թէ իր մեղքերը ներուած են, մինչ ինք նպատակ կամ փափաք չունի հատուցումն ընել այն զրկանքներուն գործնք ըրած է:

«ՄԵՍՆԵՂՈՒԹԵՆԷ»

Շատ անգամ աւելի քաջութիւն կը պահանջէ անխուսափելի տառապանքի մը նպատեղ քան անոր տոկալ: Բայց երբ հոգին կը վերանայ այն բարձրութեան ուր կրնայ տեսնել մինչև իսկ ցաւատանջ կեանքը և սիրել զայն իբրև Աստուածային ծրուղի, տակէ աւելի ազնիւ դիւցադնութիւն չկայ աշխարհի մէջ:

Գործաւոր մը զգաց թէ իր աչքին տեսութիւնը աւելի սկսած է, և յետոյ բոլորովին կուրացաւ: Անկա առնական հասակին մէջ կը գտնուէր, և Քիզիքայէս լիովին առողջ էր և կորովի: Փոքր և

կամուս մը ունէր, և ինք ու իր կինը թողուցին իրենց ծննդեան քաղաքը, պղտիկ տնակ մը բնակեցան զեղի մը մէջ, և իրենց կեանքերը սկսան իրենց նոր սրարդանքներուն յարմարցնել:

Տարի մը յետոյ ուրիշ հարուած մը եկաւ մարդուն վրայ: Կատարեալ խուլութիւն: Այսպէս, զըրկուելով թէ՛ տեսութենէ թէ՛ ձայնէ, ինկաւ այն առանձնական կեանքին մէջ որոնց կ'ենթարկուին կոյր խուլերը:

Արագօրէն տիրացաւ սակայն անկա չքեղ բնաւորութեան մը և եղաւ աւելի գործունեայ քան լոկ համակերպող և աւելի խաղաղապարտ քան խոնաղափառ հաւատացեալ մը: Դէմքը տխուր չէր այլ զուարթ: «Դուք կը խորհիք թերեւ թէ ես ձանձրացած եմ անգործութենէ», գրեց, «բայց ժամանակը կարճ կու գայ այն բոլոր բաներուն համար գործնք կ'ուզեմ ընել»:

Ակտաւ աշխարհը նորէն սորվիլ հաստատութեան և շօշափման զգայարաններով: Այս նոր գիտութեան շնորհիւ և մտածութեան միջոցաւ որ իրեն անհրաժեշտ էր իր վիճակին պատճառաւ, զարմանալի հուսոյ մը ստացաւ Աստուծոյ լարութեան և խմստութեան վրայ:

Կատաղի փորձութեան բոլոր ամիսներուն մէջ անոր քով կը կանգնէր իր կինը: Մարդուն զգացած իւրաքանչիւր խայթը անոր կնոջ սիրող սրտին թափանցող սուր մըն էր: Մարդուն իւրաքանչիւր շփոթումը կնոջը համար կրկնապատիկ մթութիւն էր: Նոյն իսկ հասարակ ընտանեկան կեանքը կնոջ պարտականութիւնները կ'ապաստակէր: Վասն զի պէտք էր թէ՛ իր ամուսնին գործերը թէ՛ իրեն յատուկ գործերը կատարել, և ժամանակ և ոյժ գտնել իր ամուսնին պէտքերուն սպասաւորելու, անոր միջոցաւ քայլերը առաջնորդելու, և խօսելու անոր հոգիին՝ հակառակ անոր ականջներուն կնքուած, խցուած ըլլալուն:

Բայց կինը այս հրաբուրդը փորձութենէն դուրս եկաւ կերպարանափոխ եղած: Սորվեցաւ տեսնել իր ամուսնին ցաւը անոր համբերութեան միջոցաւ: Կերտնք բարձր բանող մէկուն պէս շարժեցաւ: Այն կինը որ միշտ անձնանուէր և զուարթ ամուսին մը եղած էր, եղաւ դիւցադնուէր մը և սուրբ մը: Զանկիկ առաջին անգամ տեսնողը քաջ կը հասկնար նշանակութիւնը սա բնութեան. «Ասանք եմ մեծ նեղութենէ եկողները, որոնք իրենց հանգրձնները լուսային, ու զանոնք Գառնուկին արիւնովը ճերմկեցուցին»:

Ե. Քրիստ. Ընկերակցութեան աղօթքի ժողով, ժամ 7½ (Ը. Թ.) ի Բէսթ, Գումգալու: Իւսկիւստար, ժամ 6½: Նիւթ՝ Մատ. Ե. 6:

ԳԱՍՏԻԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ ԿԱՆԱՆՅ

(Տր. Ճորձ Ուոշպըրնի խօսած ուղերձն Իւսկիւտարի Աղջկանց Ամերիկեան Գողէճին մէջ ամառկըջի հանգէսին առթիւ։)

Պիտի համարձակիմ ներկայացնել ձեզ այսօր քանի մը նկատողութիւններ կանանց դաստիարակութեան մասին։ Ձեզ կը մնայ այնքան կարեւորութիւն միայն ընծայել սոյն նկատողութեանց որքան կ'արժեն իւր այլ ճաշակով մը տեսութիւններն սոյն նիւթին նկատմամբ։ Այնքան քաջայայտ պիտի գտնէք անոնցմէ ոմանք որ բաւական պիտի ըլլայ լոկ յիշել զանոնք։

Դաստիարակութիւն ըսելով կ'իմանամ դաստիարակութիւնը։ Դաստիարակութիւնը ոչ ամբողջն է և ոչ ալ ամէնէն կարեւոր մասն դաստիարակութեան։ Ինչպէս կ'ըսէ Քաթլայլ, «Այն դաստիարակութիւնն ու գալորցական հրահանգութիւններն որք յատկապէս կը սահմանուին մեզ համար, գրեթէ ոչինչ են բազմամամբ զիպուածական ու շարունակական հրահանգութեանց, որոց գալորցական ժամերն մեր կեանքին բոլոր օրերն ու ժամերն են, և որոց դասերն, մեր գիտութեամբն կամ առանց մեր գիտութեան, մեր վրայ կը տեղան ամէն շունչի հետ զոր կը շնչենք»։

Կոռն մը դաստիարակութեան վերջնական արժէքն երբեք չկրնար չափուիլ թիւովն այն տարիներուն, զորս գալորցներու մէջ անցուցած է, ոչ ալ կրնանք յուսալ թէ աղջկանց բարձրագոյն վարժարաններն պիտի արտադրեն կիներ՝ աւելի կատարեալ քան ուրիշ կարգ մը կիներ, որք այդպիսի վարժարանի մը կամ համալսարանի մը մէջ մուտ գտած չեն երբեք։ Ինչ որ կը հաւատանք՝ այն է թէ կրթական բարձրագոյն հաստատութիւններն պարզապէս պիտի նպաստեն այդպիսի կանանց թիւն բազմապատկելու և անոնց ազդեցութեան շրջանակն ընդլայնելու։ Դպրոցական դաստիարակութեան մասին է միայն որ ես այսօր ժամանակ ունիմ խօսելու։

Յայտնի է թէ կին մարդը այնքան բնական է քան տղան, որ ունի գալորցական դաստիարակութիւն ստանալու որքան այլ մարդը։ Ինքն ալ օժտուած է նմանօրինակ հարաւորութիւններով։ Ունի միտք մը՝ որ ընդունակ է գիտնալու, զգալու և կամենալու, ընդունակ զարգանալու մարդանքի միջոցաւ։ Եւ իւրաքանչիւր անհատի բնական իրաւունքն է անտարակոյս պատեհութիւն ունենալ կանոնաւորապէս զարգացնել սոյն կարողութիւններն գալորցներու օժանդակութեամբ։ Եւ ոչ մէկ այլ ջամբաւ անձ տարակոյս կը յայտնէ այս իրաւունքին մասին։

Կին մարդուն դաստիարակութիւնը նոյն մեծագոյն նպատակն ունենալու է զոր ունի այլ մարդուն դաստիարակութիւնը։ Այսինքն՝ Կարգաւորութիւնը և Կարգաւորութիւնը։ Դպրոցին գլխաւոր գործն հրահանգութիւն է։ Իր գործին մէկ մասն է նաեւ օգտակար ծանօթութիւններ համբարել ուսանողին մտքին մէջ։ Եւ այս ծանօթութիւններն զրկիմէ բոլորովին կը մոռցուին շուտով։ Եւ գալորցին մէջ չէ, գէթ դասատուներէն չէ, ուր սորված ենք մեծագոյն մասն այն գիտութեան, զոր կը գործածենք գործնական կեանքի մէջ։ Այնքան ճշմարիտ է այս որ ընդհանուր կարծիքն այն է թէ անոնք որ չառ քիչ գալորցական կրթութիւն ստացած են՝ աւելի տիրացած են այն օգտակար գիտութեան, որ ողջմտութիւն կը կոչուի առ հասարակ, քան դաստիարակեալ անձերն։ Մեծագոյն գալորցականներ ամէնէն անգործնական, ամէնէն անձեռնհաս մարդիկն են յաճախ։

Դպրոցին կարեւոր գործն է մարդել և զարգացնել գալորցականին ֆիզիքական, իմացական և բարոյական կարողութիւններն։ Այս կարողութիւններն կը զանուին արդէն մանուկին մէջ։ Աստուծոյ պարգէն են անոնք։ Դաստատուին գործն է ի յայտ բերել զանոնք, մշակել, ներդաշնակել, համաշարժութեամբ զարգացնել, այնպէս որ ստորինը հպատակի բարձրագոյնին, այնպէս որ Կամքն սովորի բարձրագոյն շարժառիթն ընտրել աւելի քան թէ ստորինը։

Ծանօթ իրողութիւն մ'է թէ ընտանիքն ու ուսուցիչութիւններն են որ կը կատարեն մեր գործողութեանց մեծագոյն մասն։ Մտաւոր տարիքն է այն ժամանակը, երբ կրնան ընտանիքն չափաւորուիլ և մեր իշխանութեան ենթարկուիլ, և կը կազմուին ուսակրթիւններ, որք մեր կենաց բոլոր տեսողութեան միջոցին չեն բաժնուիր մեզմէ։

Երբ կ'ըսենք թէ հրահանգութիւնն է գալորցական դաստիարակութեան գլխաւոր առարկան, և իր նպատակն է աղջկան նկարագրին ձուլել և կատարելագործել, ի նկատի ունինք կազմութիւնն այն ուսակրթեանց, որք իր գործողութիւններն պիտի որոշեն ապագային մէջ։ Այս հրահանգութիւնն կրնայ մասնակի ըլլալ և միակողմանի։ Այսպէս ալ է յաճախ։ Կրնայ մասնաւորաբար ուղղուիլ ֆիզիքական կարողութեանց, ուր մարմնամարդն կը զրաւէ առաջին դիրքն և կամ մարմնոյն բարեկեցութիւնն կը նկատուի իւր ամէնէն կարեւորն։ Կրնայ, ինչպէս յաճախ կը նկատուի, իմացական կարողութեանց միայն յատկացուիլ։ Ուսանողութեան, երեւակայութեան, դասողութեան ուսակրթիւններ

կազմելու, խմայական կորույն ու ռաճացնելու: Պէտք է անտես ընել զանոնք: Ունակութիւնները որք առողջութիւնը կ'ապահովեն, չնորհք ու զեղ կ'ընծայեն անձին, և անոնց հետ ի միասին կորույն միտքն կարող կենաց հարցերն ըմբռնելու և քննասիրելու, թանկագին բարիքներ են արգարե: Բայց ասոնցմէ աւելի և ասոնցմէ բարձրագոյն բան մ'է զոր կ'իմանանք հաւատքով: Կ'իմանանք Ձգտցուններն ու Կամքն, այն կարողութիւններն՝ զորս բարոյական կը կոչենք: Անոնք են որ կ'իշխեն անհատին կեանքին վրայ, իր նկարագիրն կը ձևացնեն և ճակատագիրն կը հաստատեն: Այս կարողութեանց հրահանգութիւնը. կամքին կրթութիւնը, կազմութիւնն այնպիսի ունակութեանց, որք Աստուծոյ կամքին պիտի համակերպեցնեն անհատին կեանքը. ահա այս է բարձրագոյն ու ճշմարիտ գործն զարոյցն: Եւ այս դաստիարակութեան է որ կը կարօտին հաւատարմութիւն արք և կանայք:

Յաճախ կը յեղեղուի ներկայ ժամանակին մէջ. կնոջ Ազատագրութիւնն դաստիարակութեան միջոցաւ: Այս չը նշանակեր Ազատագրութիւն այն պարագային, որք իր սեռին կը վերաբերին կամ իր վիճակին կեանքի մէջ: Եւ ոչ մէկ ճշմարիտ կին կը փախաքի ազատագրութիւն նոյն պարտաւորութիւններէն: Թէ՛ կին մարդուն և թէ՛ այլ մարդուն համար պարտաւորութիւններն աւելի կարեւոր են քան իրաւունքներն: Գաստիարակութիւնն պարտի ազատագրել կինը այն դժուարութիւններէն, որք խոչընդոտներ են իր պարտաւորութիւններն զիտակցաբար և խնդութեամբ կատարելու ճամբուն մէջ:

Ինչպէս ըսի արդէն, զարոյցը մին է միայն այն ազգայնութենէն որք դաստիարակութեան կը նպաստեն: Աւելի կարեւոր ազգակ մ'է հաւանակաւոր ընտանիքը, և կնոջ գործն է զլիաւորաբար ընտանեկան դաստիարակութիւնը: Թէ ի՞նչ պիտի ըլլայ այդ դաստիարակութիւնը՝ այդ մեծաւ մասամբ կախումն ունի ընտանեաց ճշմարտութենէ: Չը կրնար ուրացուիլ թէ հայրն ալ ունի իր կարեւոր բաժինը այս գործին մէջ. բայց, ընդհանրապէս խօսելով, ճշմարիտ և որ աւելի զօրաւոր է մօրն ազգեցութիւնն ի բարին կամ ի չարն, կըրնանք յարել նաեւ թէ, եթէ հոռիւտ նկարագրի աէր կին մ'է և չըջահայեաց, աննշան դեր մը չէ որ կը կատարէ իր ամուսնոյն դաստիարակութեան համար նաեւ: Ամէն դաստիարակ իր փորձառութեամբն զիտէ թէ իր լաւագոյն ջանքերն ի գերեւ կ'իլլեն ընտանեկան աննպաստ ազգեցութեանց պատճառաւ, և թէ բարի մայրն է իր ամենալաւ դաշնա-

կիցը: Ամէն երկրի մէջ մարդիկ կը սկսին վերջապէս համոզուիլ թէ կարելի չէ ազգի մը նկարագիրը բարձրացնել ցորչափ մայրերն զուրկ են դաստիարակութենէ և, հետեւաբար, զուրկ իրենց արժանի դերէն: Ազգի մը կրթութեան գործը պէտք է սկսի կիներէն, որ պարտին այնպէս կըրթուած ըլլալ, այնպէս մարդուած, որ կարենան իրենց ամուսններուն և զաւակաց յարգանքն ու վստահութիւնը վայելել, որ կարենան սորվեցնել թէ՛ իրենց խօսքերով և թէ՛ իրենց օրինակով, և զիտան փորձառաբար թէ ի՞նչ առեակ դաստիարակութիւն յարմար պիտի ընէ իրենց զաւակներն իրենց կեանքով պատուելու զԱստուծոյ, ծառայելու Պետութեան, ինչպէս նաեւ բուն իրենց երջանկութիւնն ապահովելու: Կիներն այսպիսի դերքի մը պատրաստելու համար է որ զարոյցներ և բարձրագոյն վարժարաններ բացուած են իրենց համար, և ցորչափ այս նպատակին կը ծառայեն, որչափ բազմաթիւ ըլլան այսպիսի հաստատութիւնք, այնքան աւելի լաւ. բուռն կան է որ հաւատարիմ ըլլան իրենց կոչման:

Մինչև հոս ոտնձգութիւն չըրի այնպիսի սահմաններու մէջ, ուր մարդ պէտք է վախնայ կուխել: Այնքան վստահ չեմ զդար սակայն իմ ապահովութեանս մասին այն խնդիրներուն մէջ, որոնց նկատմամբ դեռ կը մնայ ինձ խօսիլ: Կը խոստովանիմ թէ ո՛չ ինձ և ո՛չ ուրիշ որեւէ այլ մարդու անկ է որոշել թէ ի՞նչ աստիճանաւ և ի՞նչ եւ զանակաւ պարտին դաստիարակուիլ կանայք զըրոյցն մէջ. թէ և մենք այրերս անտարբեր չենք կրնար ըլլալ այս խնդրոյն մասին, քանի որ մեր անդորրութիւնը և մեր երջանկութիւնը մեծաւ մասամբ այս հարցման տրուած պատասխանէն կախում ունի ի հարկէ: Կան անտարակոյս շատ մը գործնական հարցեր, որոնց կանայք միայն կրնան պատասխանել հեղինակօրէն:

Ես պիտի համարձակիմ միայն թելադրել երկու ընդհանուր սկզբունքներ, որք կարեւոր կը թուին ինձ: Նոր չեն այս սկզբունքներն և կիրառուած են արդէն արանց դաստիարակութեան մէջ: Ահաւասիկ այն սկզբունքներն: Կանանց դաստիարակութիւնը պէտք է հետեւի բնական օրինաց, և պէտք է ի նկատ առնէ միջավայրը:

Փաշայայտ իրողութիւն մ'է թէ նոյնը չեն արք և կանայք: Տարբեր ուղղութիւններով կազմած է զանոնք Բնութիւնը: Խնդիր չէ անոնց յարաբերական արժանիքը. հաւասարութիւն կամ զերազանցութիւն. այլ տարբերութիւն մ'է միայն: Մէկ ունիլի ոսկին կրնայ ունենալ նոյն ներքին արժէքն,

զոր ունի քսանհինգ ունկի արծաթն, բայց նոյնը չեն երկուքն ալ, տարբեր մետաղներ են: Այլանդակութիւն մ'է արանց և կանանց յարաբերական արժանիքին խնդիրն յուզել: Բայց թէ կը տարբերին իրենց ֆիզիքական և իմացական կազմակերպութեան մէջ, Բնութեան մէկ պատգամն է այս, զոր ոչ կարելի է ուրանալ և ոչ խափանել: Գաղափարական այլը չատ տարբեր էակ մ'է: զաղափարական կիներն: Գաղափարակութեան նպատակն է զարգացնել կնութեան բարձրագոյն տիպարն կանանց մէջ և այրութեան բարձրագոյն տիպարն արանց մէջ: Երբ փորձենք անտես ընել այս տարբերութիւնը, հետեանք կ'ըլլայ որձևէղ մը, ոչ այր, ոչ կին, ողորմելի հրէշ մը: Ոչինչ ունի իր մէջ գաղափարական՝ առնացի կինը կամ կանացի այրը՝ ոչ մին և ոչ միւսը կրնայ հակառակ սեռին յարգանքն վայելիլ նոյն խակ:

Գանի որ գոյութիւն ունի կազմութեան և գաղափարականի այս տարբերութիւնը, բնական հետեութիւնն այն կը թուի ըլլալ թէ կանայք պարտին այրերէն քիչ շատ տարբեր ուղղութեամբ գաղափարակութիւն մը ստանալ և այդ գաղափարակութիւնն ընդունիլ կ'ենրեք, ճիշտ ինչպէս առ հասարակ ընդունուած է թէ, որոշ տարիքէ մը վերջ այրերն պէտք է բարձրագոյն վարժարանաց ու համալսարանաց մէջ իրենց գաղափարակութիւնն ընդունին գլխաւորաբար այրերէ: Հարկ չէ ըսել թէ մեծ սխալ մը կը գործեն աղջկանց վարժարաններն, երբ մանչերու վարժարանաց օրինակին կը հետեւին կապիթլէն, կամ ուսմանց ծրագրին և կամ ուսանողներուն վարմունքներուն ու սովորութեանց մէջ, որք շատ հեռի են կանացի ըլլալէ, և յաճախ նաև հաւասարապէս հեռի առնացի ըլլալէ, որք երբեմն նախատինք մ'են Գրիտտնէական քաղաքակրթութեան:

Յօժարակամ կը խոստովանիմ թէ դժուարին խնդիր մ'է կանացիութեան զարգացման յարմարագոյն ուսմանց ծրագրին որոշել, և զեռ կարելի չէ եղած գոհացուցիչ լուծում մը տալ այս խնդրոյն: Իմ համոզումն այն է թէ կանանց կը պատկանի իրենք իրենց համար գտնել սոյն լուծումը, և իրենց միտքէն փարատել այն բոլոր նախադրաւորութիւններն, որք կրնան ծագիլ մարդոց տուած որոշումներէն թէ ինչ յարմարագոյն է ճշմարիտ կանացիութիւնն զարգացնելու համար: Ան պէտք չէ դժուարին ըլլայ այս, քանի որ արանց մէջ կարծիքի այնքան տարբերութիւններ կան թէ ինչ է որ լաւագոյն է մեղ համար:

Յայտնի պիտի ըլլայ թերևս թէ անհրաժեշտ

խտրութիւններն հարկ չէ վնասել այնքան այն նիւթերուն մէջ որք կ'ընտրուին իւր պատշաճագոյն իմացական հրահանգութեան համար, որքան այս նիւթերն ուսուցանելու և ուսանելու եղանակին մէջ: Ամէն պարագայի մէջ ճշմարիտ պիտի ըլլայ միշտ կանանց ինչպէս արանց համար թէ կարեւորագոյն աղբեղութիւնը գաղափարակութեան մէջ՝ ուսումնասիրուած նիւթերն չեն այնքան, այլ անձնականութիւնը գաստութիւն, և այս պատճառաւ է գլխաւորաբար որ կը պնդեմ թէ կանայք պարտին ըլլալ կանանց գաղափարակներն:

Միւս ընդհանուր սկզբունքն զոր թելադրեցի՝ այն է թէ կանանց յատկացեալ զարոյցներն ու վարժարաններն ի նկատի ունենալու են իրենց միջավայրը, սկզբունք մը՝ որ հաւասարապէս կը պատշաճի արանց վարժարաններուն: Չը կայ գաղափարակութեան այնպիսի գրութիւն մը որ կատարելապէս պատշաճ ըլլայ ամէն ժամանակի և ամէն երկրի. և այն գաղափարակութիւնը, որ անյարմար կ'ընէ աղջիկ մը ապրելու այն միջավայրին մէջ ուր պիտի վիճակի իրեն իւր կին ապրիլ, բարիք մը չէ ոչ անոր և ոչ ընկերութեան: Ինչ որ յարմար է Ամերիկայի, կրնայ անյարմար ըլլալ ուրիշ երկրի մը: Ինչ որ յարմար է Գերմանիոյ համար, կրնայ անյարմար ըլլալ Պուլկարիոյ կամ Յունաստանի համար: Գիտեմ թէ ճափոնի մէջ կայ աղջկանց զարոյց մը, որ Լատիներէնի ամբողջ դասընթացը մը կը պահանջէ իր բոլոր ուսանողներէն: Այդ, ըստ ինքեան, բաւական է գաստապարտելու այդ զարոյցն: Անտես ըրած է իր միջավայրը:

Վարժուհին կրնայ շատ դժգոհ ըլլալ միջավայրէն, մասնաւորաբար եթէ օտարուհի մ'է: Բայց իր պարտաւորութիւնն է գաղափարակել իր խնամոց յանձնուած աղջիկներն այդ միջավայրին մէջ ապրիլ այնպիսի կեանք մը, որ նոր լոյս պիտի բերէ հոն առանց զանոնք բաժնելու անկէ, որ օգտակար օրինակներ պիտի հանդիսացնէ զանոնք այն համայնքին որուն անդամներն են, ոչ օրինակներ՝ զորս անկարող են ըմբռնել:

Աւելորդ է բացատրել թէ ինչ որ ըսի այս սկզբունքներն նկատմամբ՝ չը պատշաճիր բարոյական հարցերուն, որք անշուշտ պէտք է գտնուին ամէն միջավայրի մէջ: Բարոյական օրէնքը մեր ստեղծագործութիւնն կամ հնարքն չէ: Աստուծոյ օրէնքն է այն: Եթէ զարոյցն հաստատուած է հասարակութեան մը մէջ, ուր ստալսօսութիւն, նենդութիւն կամ անբարոյութիւն կը թողնարուին առ հասարակ, գաստութիւն՝ պարտքն է անտարակոյս սորվեցնել աշակերտաց՝ Աստուծոյ երկնչիլ և անոր

պատուիրանքները պահել : Այս սկիզբն է իմաստութեան ամէն միջավայրի մէջ : Բայց կան շատ պարտաւոր, որոց այս սկզբունքը կը պատշաճի կատարելագոյն : Կարելի է հաստատել թէ որեւէ մասնաւոր քաղաքակրթութիւն հասած ըլլայ անպիտի կատարելութեան մը, ուր իր ձեւերն, կազմական օրէնքներն և սովորութիւններն պարտաւորիչ ըլլան բոլոր աշխարհի :

Յատուցողութեան նշան է այսպիսի աշխարհաքաղաքակրթութիւն մը : Եթէ ճիշդ յարեալն ըլլային իրարու բոլոր հասարակութիւններն ու ազգերն, աշխարհ պիտի կորսնցունէր իր շահեկանութեան մէկ կարեւոր մասն, և ազգերն ալ պիտի կորսնցունէին իրենց նոյնութիւնը : Զանազանութիւնն է Բնութեան կարգը և անոր գեղեցկութեան մէկ տարրը : Դպրոցի պաշտօնը է զանազանութիւնը վերածել միօրինակութեան, այլ, յաւելաւ իր միջավայրին ոգւոյն, պայմանագրութեանց և սովորութեանց պատշաճի, և զանոնք կարելի եղածին չափ օգտակարապէս դործածել : Այն փութութիւններն, որք էական են կանանց զերքին համար այսպիսի հասարակութեան մը մէջ, պիտի հետեւին ինքնաբերաբար, պիտի հետեւին տատիճանաբար, այլ անվերջ, որքան որ դաստիարակող կանանց թիւն աճի և անոնց գերազանցութիւնն ճանչցուի :

Կանայք չը պիտի տիրանան երբեք իրենց իրաւացի ազդեցութեան որեւէ միջավայրի մէջ բնութեամբ և գոռում գոչումով : Բայց դարուս ոգին կը գործէ իրենց ի նպաստ :

Յաջողութիւն կը մտլթին իրենց բոլոր լարի ու ճշմարիտ մարգիկ : Այդ յաջողութիւնն, սակայն, կոխումն ունի այն իմաստութեանն որով կանայք իրենք կարող պիտի ըլլան ըմբռնել թէ ի՞նչ են իրենց իրաւունքներն և ի՞նչ իրենց պարտաւորութիւններն, և այն ուշիմութեանն ու իտհեմութեանն, որով կարող պիտի ըլլան համաձայնեցնել զանոնք արանց իրաւունքներուն ու պարտաւորութեանց հետ :

Թարգմ.

Ա. Բ. Տ. Բ. Ս. Ա. Բ. Տ. Բ.

ԱՐԵՒԻՆ ԾԻՐԸ ԵՒ ԱՐԵԳԱԿՆԱՅԻՆ ԴՐՈՒԹԻՒՆԸ (Սայէնթիֆիկ Ափրէիշ)

Մեր արեւ դարերուն մէջէն կը ճամբորդէ երկար ձուածն ծիրի մը վրայ, աշխարհը իրեն հետ քաշելով հարկաւ, և ճիշդ այս ձուածնին մէկ ծայրը կը բոցավառին ճառագայթները ուրիշ արեւի մը որ աստեղագէտներուն ծանօթ է Արքաորոս անունով : Մեր արեւին ծիրին միւս ծայրը կը գտնուին

ցուրտ պարապութիւններ, բացարձակ դրոյի անհուն անջրպետներ :

Աստեղագիտական արձանագրութիւններ բաւական դժացուցիչ կերպով կը ցուցնեն թէ Արքաորոսը ասկէ աւելի քան քսան դարեր առաջ կ'երեւէր իբրեւ լուսաւոր կէտ մը միայն : Բայց հիմա կը լուսավայրի երեկոյեան երկինքին մէջ, պայծառ՝ Լուսնի թագ մոլորակին պէս, փարոս մը կրակի փաշտելուն կէտերու մէջ որոնք Ծիր Կաթինին այս կողմի հաստատութիւնը կը ծակծկեն : Յայտնապէս բուն մեր Արեգակնային Դրութիւնը Արքաորոս արեւին կը մօտենայ հետզհետէ :

Ճշգրտապէս հաշուած է անջրպետին մէջ մեր արեւին ճամբորդութեան սրբնիտացութիւնը, մինչ իրեն հետ կը տանի արբանեակներու փոքրիկ ջոկ մը, որոնց մէջ կը գտնուի աշխարհ : Մենք գէտ հարաւ կը սրանանք երկնից մէջէն տարին իբր 5,000,000 մղոն արագութեամբ, աղեղի մը երկայնքովը որու հաստածը կը ցուցնէ անխտոր յառաջդիմութիւն գէտ Արքաորոս : Ժամանակ պիտի գայ երբ պիտի տարուինք այս լուսաւորին ճիշդ շուրջը, անկէ ետեւ ետ պիտի դառնանք ձուածնին միւս կողմը, և ահաբեկ սրբնիտացութեամբ պիտի տարուինք գէտ ի Բեկոային Լուսաւորը որ հիմա մեր ետեւ կը գտնուի, և կը սկսի ծայրագոյն կորութիւնը, որմէ պէտք է անցնիլ ետ դառնալէ առաջ : Ոչ ոք կարող է զիսնալ կամ մակաբերել թէ մեր Արեգակնային Դրութիւնը քանի՜ անգամ բոլորած է գրեթէ անասմանելի այդ շրջանը : Բայց այս մեծ շրջանին մէջ կան և զանալի ճիշդ երկու ծայրայեղութիւններ. սա բացառութեամբ որ անոնց հեռաւորութիւնը փոխանակ վեց ամիս ըլլալու՝ 75,000 տարի է : Այս անհուն ծիրին ամառնային եղանակը անասելի տապ է — հալման կէտը, և ձմեռնային եղանակը՝ ստոնաւմանք : Թէ մենք հիմա գէտ ի ամառուան դարձի կէտը ճամբուն կէսէն քիչ մը աւելին յառաջ գալիս ենք և կը մանենք գարնանային բացուածքէ մը երկնային օդի թարմ ամառ մը, յստակօրէն կը պարզուի անոնց որոնք կ'ուսումնասիրեն երկինքը և որոնց մասամբ գաղանիք են երկնային մարմինները :

Լըրոյ Թոպի աստեղագէտը ցուցած է թէ ուղին զոր կը ճամբորդենք, կը կանոնաւորուի Արքաորոսի ազդեցութեամբ, և թէ անիկա մեզ այն հրալիւ լուսաւորին շուրջ պիտի տանի աւելի քան 25,000 տարիէն :

Միւս կողմանէ մեծ ձուածնին Բեկոային Լուսաւորին կողմի ծայրը կը գտնուին ճիւղնաբար աստ-

նամանիքով պատած վայրեր: Մեր արևը և դայն չըջապատող աշխարհները, չըջանալի վերջնագոյն սահմանը նետուած ըլլալով, իրենց ծիրին մագնիսէն աղդուած նորէն դառնալէ առաջ, այս հեռագոյն վայրին մէջ կ'աղօտանան և կը քնանան յուր տէն, վերստին արթննալու և վերստին սկսելու համար նոր զարգացում, երբ դէպ հարաւ դարձը սեղի ունենայ և նորէն հոսի ջերմութիւնը:

ԱՅՐԵՅԱԾ ԳՕՏԻՆ ՄԷՋ ԱՊԻՏԱԿԱՄՈՐԹ
ՅԵՂԵՐՈՒ ԶԳԵՍՏԻ ԽՆԴԻՐԸ

Առ հասարակ ընդունուած է թէ Այրեցած Գօտի երկիրներուն համար ճերմակ զգեստները բոլոր ուրիշներէն աւելի ընտրելի են, և թէ ճերմակ գոյնը ջերմութեան ճառագայթները կ'անդրադարձէ և հետեւապէս մարմինը կը պաշտպանէ արևին տաքէն:

Հըրպտ. Ուուուրըֆ Այրեցած Գօտի լայն ներքոն-թիւնը պէրապէս ցելերու վրայ խորադրով իր շահեկան մէկ գործին մէջ արդէն բողոքած է այս գաղափարին դէմ: Ընտրիտ է թէ ճերմակ զգեստներէն զիւրաւ կ'անցնին լոյսին այն ճառագայթները որոնք քիմիապէս կը ներգործեն, զոր օրինակ զիակ մը կը փտեցնեն: Բայց որպէս զի ճերմակ զգեստը նպատակին ծառայէ, ներքին զգեստները պարտին ըլլալ կարմիր, գեղին կամ սև: Սեւ մորթը ճերմակ շատիկով երեւակայելի ամէնէն երջանիկ էակն է Այրեցած Գօտի արեւին ներքեւ, բայց անոր մորթը սև է և, եթէ սպիտակամորթը կը նախանձի անոր երջանկութեան, պարտի իր մորթին չունեցած գոյնին սեղ սև ներքնազգեստ հագնի:

Տր. Սէմպլըն բժշկական թերթի մը մէջ նոյն եզրակացութեան կը հասնի և կ'ըսէ թէ «Այրեցած Գօտի մէջ ճերմակ զգեստի կիրառութիւնը որդեգրուած է նմանելով այդ երկիրներու բնիկներուն, և հարկաւ խմատութիւն է հետեւի կար փորձառութեան վրայ հիմնուած օրէնքի մը: Բայց ճերմակ զգեստ յանձնարարողները կը մոռնան կարեւոր իրողութիւն մը, որ սա է թէ բնիկները արդէն լաւ պաշտպանուած են տեսակ մը բնական զրահով, որ է անոնց վտանգաւոր ճառագայթներէ անթափանցելի գոյնը: Բնիկները, առանց վախճալու պատճառ ունենալու արևուն քիմիապէս ներգործուն ճառագայթներէն, կրնան անխափած հագնիլ երկայն ճերմակ հանդերձներ, որոնք ջերմ ճառագայթներ կ'արձակեն և զիւրեք զով կը պահեն:

Ըստ կարի զերծ ըլլալու համար իրարու վրայ

հաղնուած զգեստներու թանձրութեան և ծանրութեան տուած նեղութիւնէն, Տր. Սէմպլըն կ'առաջարկէ կտու մը որուն վրայ ռատայնական ըլլան ճերմակ և ուրիշ գոյներ այնպիսի ճարտարութեամբ՝ որ զգեստին գուրսի գոյնը ճերմակ ըլլայ և ներսը սև, նորնջագոյն կամ կարմիր:

Թէև այս յօդուածը Այրեցած Գօտի մէջ բնական կոյններուն համար զբուած է, բայց գործնական օգտակարութիւն ունի նաև մեր երկրի ժողովուրդներուն համար ալ ամառուան տոյնի օրերուն մէջ:

ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ

ԲԻԻԹ. ՆԱՀԱՆԳ. ՀՈԳ. ԺՈՂՈՎԻ

Բիւթ. Նահանգ. հոգ. Միութեան այս տարւոյ նստաշրջանը սկսաւ Մայիս 15/28ին ի Կ. պոլիս հոգեւոր պաշտօնով մը, զոր վարեց նախորդ նախագահ Վեր. Փառնակ Իսքէնտէրեան: Սակայն նկատելով որ անդամներէ չափեր կը բացակայէին, որոշուեցաւ հետեւեալ օրուան թողուլ կազմակերպութեան ձեւակերպութիւնները:

Նիսպ Ա. Մայիս 16/29, Դ. Կ. Կ. Ժողովը բացուեցաւ պաշտամունքով մը զոր վարեց նախորդ նախագահ Վեր. Իսքէնտէրեան: Ներկայ էին իւրեւ ընտանի անդամ Ստապակարի հովիւ Վեր. Զէճիդեան և նուիրակ Յակոբ էֆ. Տայէրեան, Իզմիտի հովիւ Վեր. Իսքէնտէրեան, նուիրակ Յովհ. աղա Մոմճեան և զաւառին աղգապետ Կարապետ էֆ. Գոնտայեան, Իզմիտի հովիւ Վեր. Յ. Թաշճեան, Լանկայի նուիրակները Տիրան էֆ. Մարտիկեան և Միհրան էֆ. Մարգարեան (փոխանորդ միւս նուիրակին Միհրան Յովհաննէսեանի, որ կը բացակայէր), Կ. պոլսոյ Հայ Աւետ. Եկեղեցիի հովիւ Վեր. Շմաւոնեան և նուիրակները Տր. Մատթէոսեան և Նշան Կ. Գոնտայեան (որոնց պիտի փոխանորդեն ի հարկին Կոստիկեան Յարութիւն և Շահպաղեան Դրիգոր էֆ.ները), Պարտիզակի քարոզիչ Պատ. Ս. Պ. Մանուկեան, Պիլէճիկի նուիրակ Յ. Մորճիկեան էֆ. և Պրուսայի քարոզիչ Պատ. Յովսէփ Արապեան և նուիրակները Սարգիս էֆ. Զարիֆեան և Մկրտիչ էֆ. Շահանկիրեան:

Ամիջապէս զիւանի ընտրութիւն կատարուեցաւ զազանի քուէով, և բացարձակ առաւելութեամբ նախագահ ընտրուեցաւ Վեր. Յակոբ Թաշճեան և քարտուղար՝ Ն. Կ. Գոնտայեան: Որոշուեցաւ կարգադիր մասնախումբ մը կազմել զիւանին վրայ աւելցնելով Վեր. Զէճիդեան, Վեր. Իսքէնտէրեան և Վեր. Շմաւոնեան: Դարձեալ, որոշուեցաւ որ ժողովին նիստերը սկսին կէսօրէ առաջ ժամը 2ին (Բ. Թ.) և կէսօրէ ետքը 7ին (Բ. Թ.): — Կարապետ

էֆ. Գոնտայեանի առաջարկով, որ երկրորդուեցաւ Վեր. Շմաւոնեանէ, նախորդ դիւանին յամակայ չնորհակալութիւն յայտնուեցաւ իր բարեւոյ ծառայութեան համար:

Համակրանքի յայտնի զգացումներով ժողովս որդեկրեց Լանկայի հովիւ Վեր. Տօմազեանի նկատմամբ Վեր. Շմաւոնեանի հետեւեալ բանաձեւը. «Իւրթ. հոգ. Միութեան 1907ի ժողովը ի Կ. պոլլս գումարուելով կը փութայ առաջին պատահութեամբ արտայայտել և արձանագրել իր խորին ցաւը Լանկայի եկեղեցւոյ նորընտիր հովիւ Վեր. Գ. Տօմազեանի, հիւանդութեան պատճառաւ, ժողովէս քացակայ գտնուելուն համար, կը փախաբի դրկել իր Բրիտանիական ողջոյնները յիշեալ սիրեցեալ եղբոր և իր ցաւակցութիւնը այս առթիւ Լանկայի Հայ Աւետ. եկեղեցւոյն և կ'աղօթէ ջերմ եռանդով որ մեր բարերար Հայրը բարեհաճի շուտով ապաքինում չնորհել իր ծառային և դարձնել զայն ի մօտոյ իր հօտին և արդիւնաւոր ընել անոր աշխատութիւնը Լանկայի եկեղեցւոյն և համայն Աւետ. ժողովրդեան համար»:

Ապա յատուկ քուէով սոյն նստաշրջանի համար քուէատու անգամ ընտրուեցան ներկայ գտնուողներուն մէջէն Վեր. Ազարոս Կարապետեան, Պատ. Գոնտայեան, Սարտոգանի քարովիչ Պատ. Փալիտիս, Պատ. Չորիկեան և ծերունի նախկին հովիւ Վեր. Ստեփան Իւթիւճեան որ ներկայ չէր և Վեր. Գրիգորեան որ նմանապէս ներկայ չէր: — Պատուոյ անգամ ընտրուեցան Տարաւանէի քարովիչ Պատ. Աճէմեան և Իզմիլի գաւառին աւետարանիչ Պատ. Գոռղեան:

Յետոյ որոշուեցաւ ժողովիս նիստերուն հրաւիրել իրրեւ պատուոյ անգամ քաղաքիս միսիոնարները և Աստուածաշնչի Ամերիկեան Ընկ.եան ներկայացուցիչ Վեր. Տր. Պօէն, և դիւանին յանձնուեցաւ այս որոշումները հաղորդել, միանգամայն Տր. Պօէնէ արտօնութիւն խնդրել ըստ սովորութեան Պայպլը Հոռուսի մատարան մէջ գումարելու համար մեր նիստերը, նաև Ազգապետ Էֆ.ի ներկայանալ և ի պաշտօնէ հաղորդել թէ ժողովս սկսած է արդէն գումարել Ն. Վսեմութեան հովանաւորութեան ներքեւ, և շատ պիտի քաջալերուի, եթէ, որչափ կարելի է ստեպ, պատուուի Ն. Վսեմութեան ներկայութեամբ:

Ապա հոգեւոր ամէնօրեայ պաշտամունքի մասնաժողով մը ընտրուեցաւ, որու կ'անդամակցին Վեր. Շմաւոնեան, Վեր. Զէճիղեան և Վեր. Իսաքէնտէրեան:

Ժողովը վերջացաւ Պատ. Ազարոսի աղօթքով,

որու մէջ ի մասնաւորի յիշուեցաւ Վեր. Գր. Տօմազեան:

Նոյն Բ, Մայիս 16/29, Դ. Կէօքէ Էֆ. Ժողովը բացուեցաւ հոգ. երգով մը: Կարգադիր մասնախմբին կողմէ ներկայուած օրակարգի մը համաձայն, նախորդ քարտուղար Պատ. Մանուկեան ժողովիս նախորդ նստաշրջանի ատենագրութիւնները կարդաց: — Վսեմ. Ազգապետ Էֆ., որ ներկայ կը գտնուէր, խօսելով, ուրախութիւն յայտնեց որ Տէրը դարձեալ հոս հաւաքեց ժողովականները և բարի գալուստ մաղթեց ջերմապէս: Դարձեալ, յիշեցնելով թէ իր հովանաւորութեան տակ չէ որ կը գտնուին, այլ Վեր. Սուլթանի, որ ամէն բան կը հովանաւորէ այս ընդարձակ պետութեան մէջ և որու չնորհել կը վաշխենք այս արտօնութիւնը, յանձնարարեց այս առթիւ և միշտ եռանդալին աղօթել Ն. Կ. Վերահիւստութեան արեւշատութեան համար: Վերջացուց իր խօսքը ժողովիս յաջողութիւն մաղթելով:

Յետոյ դարձեալ նախորդ քարտուղարը, օրակարգին համաձայն, կարգաց նախորդ Գործ. Ժողովի ատենագրութիւնները, և ժողովը Գործ. Ժողովին աշխատութեան համար չնորհակալութեան քուէ տուաւ:

Յետոյ Կանոնագրութեան մասնախումբը հրաւիրուեցաւ իր տեղեկագիրը տալ: Տեղեկարար Ն. Կ. Գոնտայեան յայտնեց թէ մասնախմբին աշխատութիւնը դեռ աւարտած չէ, բայց դադարաւ մը տուաւ անոր վրայ մասնախմբին ատենագրութիւններէն մաս մը կարգաւոր: Ժողովը զո՞ն մնաց և չնորհակալութիւն յայտնելով մասնաժողովին այս ծանր աշխատութեան համար՝ որոշեց որ այն շարունակէ և յառաջ տանի իր աշխատութիւնը:

Յետոյ Բիւրօնի մասնախումբը հրաւիրուեցաւ իր տեղեկագիրը տալ: Փրօֆ. Զէճիղեան Էֆ., իրրեւ տեղեկարար խօսելով, զոհոնակութեամբ յայտնեց թէ մասնաժողովին անգամները ամէն նստի ներկայ գտնուեցան սիրայօժար և շատ բաներ խորհեցան, բայց զժախտաբար, ուէ չափով յաջողութիւն ապահովելու համար Բիւրօնի, զբաղական պատկառելի գումարի մը անհրաժեշտ պէտք զգալով և զայն հայթայթել անհնարին գտնելով չէն կրցած ուէ զբաղան արդիւնք ձեռք բերել: Դիտել տուաւ սակայն թէ այս ջանասիրտ որ այլևս յոյս չկայ ընտ: Կարծէ տակաւին աշխատիլ, թերևս ուրիշ ջանքեր և ուրիշ միջոցներ աւելի արդիւնաւոր ըլլան: Պատ. Մանուկեանի առաջարկով որոշուեցաւ նստի մը մէջ զբաղիլ սոյն խնդրով:

Յետոյ Վեր. Իսաքէնտէրեան կարգաց պաշտա-

մունքի մասնաժողովին տեղեկագիրը, որմէ ժողովը տեղեկացաւ թէ բաւական աշխատութիւն կատարուած է, և Պատ. Մանուկեանի առաջարկով չնորհակալութեան քուէ արուեցաւ յանձնաժողովին և որոշուեցաւ որ շարունակէ իր աշխատութիւնը:

Նախագահին խնդրանքով քանի մը կարճ աղօթքներ մատուցուեցան և ժողովը փակուեցաւ փառաբանութեան երգով:

Նէպ. Դ, Մայիս 17/30, ԵՂ. ԿԵՆՏՐՈՆ. Ժողովը սկսաւ աղօթքի պաշտամունքով մը որուն առաջնորդէր Վեր. Յ. Ճէճիգեան: Ժողովին նախագահ Վեր. Յ. Թաշճեան նախագահին աթոռն առնելով հրաւիրեց քարտուղարը՝ նախորդ նիստերու արձանագրութիւնները կարդալ: Քարտուղար Նշան Դոնտայեան կարգաց երէկի երկու նիստերուն առանձնագրութիւնները, որոնք թեթեւ բարեփոխումով մը որդեգրուեցան ժողովին: Քարտուղարին սա յայտարարութեան վրայ թէ իր զբաղմունքները պիտի չներեն իրեն կանոնադրաբէս ներկայ ըլլալ ժողովին նիստերուն, ժողովը որոշեց որ Վեր. Յ. Ճէճիգեան իրեն առժամեայ քարտուղար փոխանորդարար վարէ քարտուղարութեան պաշտօնը:

Կարգացուեցաւ Պանսրմայի քարոզիչ Պատ. Քրիստափոր Ճէճիգեանի մէկ զրութիւնը, որուն մէջ ինչ ինչ թելադրութիւններ կը գտնուէին նոր Երգարանի նկատմամբ: Ժողովը որոշեց այդ զրութիւնը զրկել Արեւմտեան Թուրքիոյ Առաքելութեան Հրատարակչական մասնախմբին, որպէս զի եթէ կարելի է, օգտուի անոր թելադրութիւններէն:

Կարգացուեցան երկու նամակներ, մին Տարտանէլի մէջ կառուցանելի Աւետ. մատուռի մը մասնախմբին կողմէ, միւսը Ռոդոսթօի Աւետ. Հայոց Ազգապետ Մ. Հ. Գուղուքէպապեան էֆ.ի կողմէ: Այս նամակներով կը խնդրուէր որ Տարտանէլի քարոզիչ Պատ. Աճէմեան արտօնուի նահանգին եկեղեցիները անձամբ այցելել և հանգստանալ ի նպատակ այդ մատուռին շինութեան: Ժողովը որոշեց որ Պատ. Աճէմեան նախ նամակով մը դիմէ Տարտանէլի մայր եկեղեցիին, այսինքն՝ Ռոդոսթօի եկեղեցիին, և անոր հաճութիւնը ստանայ, յետոյ ժողովս վերստին նկատի առնէ խնդիրը:

Կարգացուեցաւ յանձնարարական նամակ մը զրուած Եփեսոսի եկեղեցիին կողմէ, որով կը յայտարարուէր թէ Վեր. Յ. Ֆիլեան կու գայ Կ. պոլիս իրեն իրենց երէցը և նուիրակը: Այսպէս Վեր. Յ. Ֆիլեանի անունը ևս աւելցաւ ժողովին օրինաւոր անդամներու ցանկին վրայ:

Կարգացուեցաւ Իզմիտի Գաւառ. Ժողովին մէկ նամակը, որով կը ծանուցուէր թէ Նիկոմիդացի Բողոք. մանուկ մը դադապողի Լուս. քահանայի մը կողմէ մկրտուած էր առանց հօրը հաւանութեան, և կը խնդրուէր որ ժողովը զարգանն անօրինէ: Ժողովը որոշեց այդ խնդիրը Իզմիտի Գաւառ. Ժողովին վերադարձնել:

Դործ. Ժողովի նախորդ քարտուղարը կարգաց Դործ. Ժողովի մէկ արարքը, որով ժողովին նկատմամբ կը յանձնուէր Կ. պոլսոյ Հայ Աւետ. Եկեղեցւոյն կողմէ բերուած խնդիր մը մանուկներու մկրտութեան նկատմամբ: Յիշեալ եկեղեցին կը խնդրէր որ «Բիւթ. Միութեան եկեղեցիներուն համար ընդհանուր սկզբունք մը որդեգրուի եկեղեցիի անդամ չեղող Աւետարանականներու զաւակները մկրտելու խնդրին նկատմամբ»: Երկար խորհրդակցութիւնէ ետեւ որոշուեցաւ այս խնդիրը յղել միախնայեց մը և երկու Հայ պաշտօնեայէ բաղկացեալ մասնախմբի մը, որ ուսումնասիրէ զայն և տեղեկագիր մը բերէ ժողովին ներկայ նստաշրջանին մէջ: Սոյն մասնախմբին անդամ ընտրուեցան Վեր. Տր. Կրին, Վեր. Յ. Թաշճեան և Վեր. Դ. Կարապետեան: Ժողովին սոյն նիստը փակուեցաւ երգով մը և աղօթքով, ժամը Դին վերստին գումարուեցաւ որոշումով:

Նէպ. Դ, Մայիս 17/30, ԵՂ. ԿԵՆՏՐՈՆ. Սոյն նիստը բացուեցաւ երգով մը և Գէորգ աղա Կարմիրեանի աղօթքով:

Հոգ. պաշտամունքներու մասնախմբին կողմէ Վեր. Շմաւոնեան հաղորդեց հետեւեալ կարգադրութիւնները. Դշ. ժամը 8½ին Փրոֆ. Ճէճիգեան էֆ. խօսի Միութեան սարեկան քարոզը: Քարոզին յետոյ Հաղորդութեան Խորհուրդ կատարուի և Հաղորդութեան սեղանին սպասարկեն Վեր. Թաշճեան և Վեր. Իսքէնաէրեան: Ժողովը որդեգրեց այս կարգադրութիւնը:

Կարգացուեցաւ Իզմիտի Գաւառ. Ժողովին կողմէ զրուած նամակ մը որուն մէջ կը գտնուէր հետեւեալ բանաձևը. «Նիկոմիդիոյ Գաւառ. Ժողովը Աւետ. Եկեղեցի 1907 Մարտ 23 թիւէն տեղեկացաւ որ Բիւթ. Հոգ. Միութեան Դործ. Ժողովը որոշած է ի մէջ այլոց ժողովին յատաշրկայ նստաշրջանին մէջ հովիւ ձեռնադրել զՊատ. Չորիկեան: Նկատելով որ իր ստացած տեղեկութեանց համեմատ ունէ պաշտօնական մարմին ներկայիս մէջ Միութեան Նահանգ. Ժողովին չէ խնդրած Պատ. Ս. Չորիկեանի ձեռնադրութիւնը, և նկատելով որ ձեռնադրեալ հովիւի յատուկ դործի ասպարէզ մը չէ ցուցուած անոր, Գաւառ. Ժողովը կը բողոքէ այդ որոշումին դէմ և կը խնդրէ որ

Նահանգ. ժողովը վերաքննեց այս խնդիրը՝ զայն սեղանի վրայ վերստին դնելով։»

Ժողովը որոշեց այս նամակին ներկայացուցած խնդիրը նկատի առնել դանդաղ նիստի մեջ։ Եւ կարճ զադարէ մը ետեւ դանդաղ նիստի դումարեցաւ։ Ժողովը որոշեց որ Պատ. Ս. Չորիկեան բացակայ գտնուելի սոյն նիստէն։

Առաջարկուեցաւ վերաքննել Նահանգ. ժողովոյ անցեալ տարուան գումարման այն որոշումը, որով կը յայտարարուէր թէ, նկատելով որ ունէ արդելիչ պատճառ չկայ Պատ. Ս. Չորիկեանի ձեռնադրութեան, Նահանգ. ժողովը Գործ. Ժողովին կը յանձնէ ձեռնադրութեան ժամանակը որոշել։ Այս առաջարկութիւնը քուէի դրուեցաւ և քուէարկութեան արդիւնքը այս եղաւ որ ներկայ եղող 17 անդամներուն 11ը պահանջեցին որ վերաքննուելի Նահանգ. ժողովոյն վերոյիշեալ որոշումը։ Եւ Նախագահը հռչակեց թէ վերաքննութեան այս առաջարկը ներկայ անդամներու գոնէ 2/3ին քուէն չլսանցաւ, և ուստի մերժուած է։

Նիստը փակուեցաւ երգով մը և Վեր. Դ. Կալապետեանի աղօթքով։

Ա. Գ. Գ. Կ. Ս. Մ. Բ. Ի. Կ. Ե. Բ. Դ. Բ. Ե. Բ.

Ե. Բ. Դ. Բ. Ե. Բ. Դ. Բ. Ե. Բ.

(Ե. Գ. Գ.)

Անցեալ շաբթու սոյն երկու Գողթներուն վկայականներու բաշխման հանդէսները տեղի ունեցան։

Երեքշաբթի յետ միջառուր Իւսկիւսարի Աւետաղութատեղոյն մէջ ընդիւ և օտարական երկսեռ հրաւիրեալներու մեծ բազմութիւն մը հաւաքուած էր։ Որոշեալ ժամուն ներս մտան Գողթի Տնօրէնութիւն Տր. Մէյրի Փաթրիք և Ամերիկեան դեսպան Մր. Լիշմէն, որոնց հետեւեցան վեց ընթացաւարտ ուսնիները և ուսուցչական կաճաւը։ Հանդէսը բացուեցաւ Մր. Լիշմէնի նախագահութեամբ և Հաւաքեալ զայլերգով, յետ որոյ ընթացաւարտ օրիորդները իրենց աւարտաճառքէն մասեր կարդացին ընտիր և սահուն Անդղիերէնով։ Միայն թէ սա բանը մեր ուշադրութիւնը գրաւեց որ այս գրութիւններուն մեծ մասը գործնական նիւթերու վրայ չէին, այլ հին պատմութեան կը պատկանէին։ Ժառերէն ետքը Բոսթըրթ Գողթի նախորդ Տնօրէն Վեր. Տր. Ուոշպըրն իգական սեռի դաստիարակութեան նիւթին վրայ յոյժ ազդու բանախօսութիւն մը ըրաւ, որուն թարգմանութիւնը թերթիս սոյն թուոյն մէջ հրատարակուած է։ Ի վերջոյ Տր. Փաթրիք հակիրճ ուղերձով մը բաշխեց վկայականները։ Եւ հանդէսը աւարտեցաւ Վեր. Տր. Հէրիքի աղօթքով։

Այս տարի Աղջկանց Ամերիկեան Գողթը 120 աշակերտ ունէր, որոնց 32ը բուն Գողթին և մնացածը՝ Նախարարութեան ձեռքին կը պատկանէին։ Այս աշակերտութիւններուն գրեթէ կէսը Հայ և կէսը Յոյն ժողովրդէն էին, Գողթն ունէր նաեւ քանի մը Պուլկար աշակերտութիւններ։ Աշակերտութիւններուն 80ը գիշերօթիկ էին, և ցերեկեայ աշակերտութիւններուն ամէնէն ալ Հայ էին։

Թէ՛ Հոմ Աքուլի և թէ՛ Աղջկանց Ամերիկեան Գողթի ընթացաւարտութիւններուն ամբողջ թիւը 174ի հասած է ցարդ։

Բոսթըրթ Գողթի ամառվերջի և վկայականաց բաշխման հանդէսը տեղի ունեցաւ չորեքշաբթի Գողթին մեծ սրահին մէջ Ամերիկեան դեսպան Մր. Լիշմէնի նախագահութեամբ, ի ներկայութեան ստուար բազմութեան։ Ընթացաւարտները 26 էին, որոնց 24ը Պատկաւոր Արուեստից և 2ը Պատկաւոր Գիտութեանց աստիճանը ընդունեցին։ Անոնց 12ը Հայ էին։ Ընթացաւարտներէն 8ը բանախօսութիւններ ըրին։ Ասոնց 4ը Յոյն, 1ը Պուլկար էին։ Հայ բանախօսներն էին, Տեաքը Կարապետ Ավանդեան, Արամ Պատուեան, Վահրամ Զէրչեան։ Բանախօսութեան նիւթերը. Կեանքին Նպասակը (Անդղ.), ԺԹ. Գարուն Մէջ Ընկերային Բարեշքըջումը (Հայ.), Գիտութիւն և Կրօնք (Գաղ.) Լահէյի Համաժողովը (Անդղ.), Գեղարուեստը և Բարոյական (Անդղ.), Յունաստանի Գիրը Մարդկութեան Զարգացման մէջ (Գաղ.), Ուսուցիչը Գաղաքագէտ ըլլալով է (Պուլկ.) Հոսկ Բանք (Յուն.), Բանախօսութիւնները, որ խնամով պատրաստուած էին, առ հասարակ գործնական խնդիրներ ունէին իրենց նիւթ, բայց ըստ մեզ բանախօսները մեծ գծաւարտութիւն կը կրէին առողջանութեան, հնչման և հետադարձական շարժումներու մէջ։

Գողթի ուսանողներէն կազմուած նուազախումբը իրօք գոլիկի ճարտարութիւն ցուցուց իր նուաղած կտորներուն մէջ։

Գողթին Տնօրէնը Վեր. Տր. Կէյթս ընթացաւարտներուն խրախուսական խրատներ խօսելով վկայականները բաշխեց, և շեշտեց սա կէտը թէ լսեալն չէ որ իրենք մերթ լարի ըլլան, այլ պարտին շարունակական և յարատեւ բարեք նկարագրի անխնայ։ Վկայականներու բաշխումէն ետքը Յունական դեսպան Մ. Կրիստաքիսի կողմէ Յունարէնի ուսման մէջ ամէնէն յառաջադէմ աշակերտին գիրք մը և Գողթի ուսանողներէն Գողթի նուազախումբին նախագահող աշակերտին մրցանակ մը տրուեցաւ։

Այս տարի Գողթը 412 աշակերտ ունեցաւ, որ անցեալ տարուաններէն աւելի է։ Ասոնց իրր 220ը

Նախակրթական ձիւղին կը պատկանէին : Աշակերտներուն ամբողջ թիւին կէսէն աւելին Յոյն են և իւր 80ը Հայ : Գիշերօթիկ աշակերտները իւր 50 : Բոլոր թիւերը Գոլէճի ընթացաւարտներուն թիւը, այս տարւաններն ալ մէկտեղ, 494ի հասած է :

ՕՐ. ԼՈՒՍՆԹԱԳ. ՄԵՐԵՆԵՄԳՈՒԼԻ

Աստուածային նախախնամութիւնը այնպէս անօրինած էր որ մեր Ամասիոյ Աւետ. Ժողովուրդը սուգի և խոնարհութեան չարաթ մը բողբոյս : Տեղւոյս Լուս. Վարժարանի դասատուներէն մի ոմն Ս. Բէշէճեան, Չարչամպայի, ընթացաւարտ Արմաշու Դպրեմանուց, մեր եկեղեցւոյ տարկաւազ հանգուցեալ Յար. Մէրենեմգուլիի դուստր Օր. Լուսնթագի ձեռքը կը խնդրէ : Լուսնթագ Մարտուանու Աղջըկանց ձեմարանէն ընթացաւարտ ելած էր անցեալ տարի, և կը դասախօսէր մեր աղգային դպրոցին մէջ : Լուսնթագ բարոյական, հոգեկան և մարմնական գեղեցիկ յատկութիւններով օժտուած Բրիտ. տոնան, աշխատասէր և աղիւս աղջիկ մըն էր : Թէ՛ Լուսնթագ և թէ՛ իր ընտանիքը կը մերժեն անոր խնդիրքը :

Հետեանքը սա եղաւ որ մարդը իր չար կիրքերէն և տակուլութիւնէն կուրացած՝ քանի մը ոճիրներ գործել և իր ընդգիծագիր հակառակորդները ջախջախել կը խորհի : Մայիս 20 Բշ. օր, դպրոցներու արձակուելէն յետոյ, գրպանը վեցհարուածեան մը դնելով, Լուսնթագին կը հետեի. և նախ մեր քաղաքովքին տունը հանդիպելով, դուռը կտարկու առախճան սաստկութեամբ կը դարնէ. բարեբախտաբար նա Մարտուան դայած էր Պատ. Գ. Խ. Տօմպալեանի յուզարկաւորութեան ներկայ լինելու : Անտի կը լսուէր կը հասնի Լուսնթագի ետեւէն, առանց նշմարուելու տուն, յետոյ իրենց սենեակը, կը մտնէ և դուռը ետեւէն կը գոցէ : Լուսնթագ տնոր դէմքն անգամ ալէկ չէր ձանձնար, ուստի սենեակին մէջ նստող իր ամուսնացեալ քրոջ նաւելով կ'ուզէր խմանալ թէ ո՞վ է արդեօք : Ոճրագործը ժամանակ չլքողը, «Նա Բէշէճեանն եմ. ըսէ, զիս պիտի առնե՞ս թէ ոչ,» կ'ըսէ յուզմամբ — «Ոչ, ոչ, երբեք չպիտի առնեմ,» կը պատասխանէ Լուսնթագ : — «Առ ուրեմն,» կ'ըսէ մարդասպանը և Լուսնթագի կուրծքին կ'ուզուէ ասորձանակը և ծանրապէս կը վիրաւորէ : Բոլոր որ այս միջոցին արտուռնանէն վար կախուած օպուլթիւն կը պոսար, կը վիրաւորուի մարդասպանին երկու գնտակներով, որոնք զինք կը զարնեն սրունքէն թեթեւ կերպով : Յետոյ տորձանակը բերանը պարպելով մարդասպանը կ'իյնայ անշունչ :

Արդարութեան արշտօնեաներ անմիջապէս հասան և ոճրագործին մարմինը վերցունելով պէտք եղած խուզարկութիւնները կատարեցին և տեղեկագիրը պատրաստեցին : Մարդասպանին քովէն ելան քանի մը նամակներ, որոց առաջինով կատաւարութիւնը կը տեղեկացնէր իր գործելիք ոճրի մասին, խնդրելով որ ոչ ոք պատասխանատու բռնուի : Ուրիշ թուղթով մը իր ունեցած դրամը

եկեղեցիին կը կտակէր, որպէս զի զինք եկեղեցիին բաղը թողնէ : Բայց ոչ այդ եղաւ, ոչ իսկ կարգ կատարուեցաւ, այլ երկու բռնակիրներ վերցուցին և փոս մը փորելով երեսն ի վար մէջը նետեցին, ինչպէս կ'ըլլայ սովորաբար անձնասպանութեւ, վրան հողեցին, եկան :

Ընդհ. դատախազն և Գոմիսէրը Լուսնթագի դոքերն և թուղթերը քննեցին, նաեւ դպրոցը իր գրասեղանը և պարունակութիւնը քննեցին, սակայն երբեք հետք մը չգտնուեցաւ, ոչ ալ թուղթի պատու մը յուշնող թէ մարդասպան սրկային հետ ունէ յարաբերութիւն ունէր. դպրոցական տետրակներէ և թուղթերէ կը բաղկանային լսի : Այսպէս ալ տեղեկագրեցին Վսեմ. Միւթէսարըքի պէյին :

Օր. Լուսնթագի ազատութեանը համար պէտք եղած բժշկական դարմանները չխնայուեցան. սակայն անօգուտ էր : Երբ հասկցաւ թէ հազիւ քանի մը ժամ ունէր ապրելու, յուզուեցաւ և միտիթարեց իր դժբաղդ մայրը. «Նա իմ Յիսուսիս քով կ'երթամ հանգեցու. պիտի տեսնեմ իմ սիրած Փրկիչս, բայց կը ցաւիմ այս խեղճին համար, որ հոգեով մարմնով կորսուեցաւ, մեղք իրեն :» 10 ժամուան չարչարանքէ մը յետոյ հրաժեշտ տուաւ աշխարհի Բրիտանիայ այս նահատակին, որ հազիւ 17 դարուններ բողբոյս էր : Իր յուշարկաւորութեան անօրինակ մեծ բազմութիւն մը խոնուած էր, մեր Լուս. եղբարք փութացած էին իրենց մարեկցութիւնը յայտնել :

Շնորհակալութիւն ամենուն որ այնչափ աղիւս և փափակ զգայմամբ լեցուած չզլացան միտիթարական խօսքեր ուղղել և կարեկցիլ մեղ :

Սբ. Հոգւոյ միտիթարութիւնը կը հայցենք Լուսնթագի մօրը, քոյրերուն և քեռայրներուն համար :
Ամասիա, Յունիս 1

Վ. Ե. Ե.

ՈՒՇԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

«Աւետարեք» յառաջիկայ Յուլիսի սկիզբէն նոր տնօրէնութեան մը տակ պիտի հրատարակուի : Եւ որպէս զի աւելի շատ թուով անձեր պատեհութիւն ունենան անոր ծանօթանալու, հետեւեալ նոր կարգադրութիւնը եղած է, որու կը հրաւիրուի ընթերցողներու ուշադրութիւնը :

Յուլիսի սկիզբէն, տարւոյս երկրորդ վեցամսէին համար, միայն 10 դա. պիտի պահանջուի «Աւետարեք» ՆՈՐ. բաժանորդներէն : Գործակալներու ալ քաջաւերութեան համար հարիւրին 10 գեղջ պիտի ըլլայ իրենց, երբ 10 նոր բաժանորդագին դրկեն, թէպէտ ուզուած թերթերը նոյն հասցէին առաքելի չըլլան : Սակայն պէտք է դիտել թէ միայն յառաջիկայ վեցամսէին համար է այս կարգադրութիւնը. որմէ օգտուելու պայմանաժամն ալ կը լրանայ Յուլ. 31ին : Այնուհետեւ դարձեալ նախկին պայմանները պիտի գործադրուին : Յուսարի է որ շատեր օգտուին այս կարգադրութենէն :

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՆԵՐՔԻՆ

Մայրաքաղաք. Եմէնի նահանգին Իւլէմաներէն, չէյխերէն, պետերէն և երևելիներէն 48 անձնաւորութիւններ անցեալ ուրբաթ Սէլամըդի արարողութեան ներկայ եղան և յետոյ Պոլսոյ կողմը անցնելով Այա Սոֆիայի և Սուլթան Ահմէտի մզկիթները այցելեցին, — Պարսից Մուհամմէտ Ալի Շուհին գահակալութիւնը պաշտօնապէս Կայս. կառավարութեան ծանուցանելու համար կիրակի մասնաւոր պատուիրակութիւն մը եկաւ, որու պետն է Պերլինի Պարսիկ դեսպան Միրզա Ռիզա խան Պատուիրակութիւնը, որու յատկացուած են հիւրամիւսնայիներ և պալատական կառքեր, Բերա Փալէս Հոթէլը իշխանեցաւ, Պարսից Շահին մասնաւոր պաշտօնագիրը արդէն իսկ յանձնուած է Արապքին գործերու նախարար Թէվֆիկ փաշայի: — Հնագէտ Մ. Հիլիփէթի, որ Ամերիկայ Փէնսիլվանիա Համալսարանին համար խուզարկութիւններ կը կատարէ Բաբելոնի մէջ և յաջողապէս ալ, ինչպէս յայտնի է մեր ընթերցողներուն, քանի մը օրէ ի վեր մայրաքաղաք կը գտնուի: — Կայս. գործարարներու արտադրութիւնները ամէն տարի Մայիս, Յունիս և Յուլիս ամիսներուն ի յոյց պիտի դրուին Հէրէքէի գործարանին մէջ մասնաւոր տեղ մը, այս տարի սակայն երկու ամիս միայն: Երկաթուղիի վարչութիւնն ալ զիւրութիւններ պիտի ընծայէ այցելուներուն: — Մախսուսէի վարչութիւնը անցեալ ուրբաթ կառուարչին և Այաթէֆանօի միջև չղեկաւորեցին երթիկէն մը հաստատեց, որ խանգապու ընդունելութիւն գտաւ ժողովրդէն: Առաջին օրուան հառոյթը 6,000 դահ. եղաւ և երկրորդ օրուանը 10,000է աւելի: — Երկրորդ կարգի Շէֆազաթ պատուանշան չնորհուեցաւ Վեհ. Սուլթանի բժիշկներէն Գայմագամ Պիր պէյի զոքանչին և Նըսնասայի Իրէօղո գործարանին տէր Մ. Շնայաղըի քեհիլին: — Կեսարեան տան անանկութեան գործը տակաւին ելք մը չունեցաւ: Պահանջատէրերուն կ'ուզուի հարիւրին 20 վճարել, մինչդեռ առաջ 33 կը խոստացուէր առձեռն միթերքին գնահատմէն:

Նահանգներ. Տրապիզոնի նոր կուսակալ Թահիր փաշայի ակամակութեամբ Օսմանիյէ պատուանշան չնորհուեցաւ: Կուսակալը իր նոր պաշտօնատեղին ժամանած է: — Էտիլնէէ կը գրուի մեղի թէ անցեալ չորեքշաբթի զիշեր հրդեհ ծագած է հաւկիթավաճառի մը խանութէն և վեց ժամու մէջ այրած են 40-45 խանութ, 3 խան, տուն մը, ջաղացք մը և մէտ-

րէսէ մը իր իւր 10 սենեակներով: Ընդհանուր վնասը 15-20 հազար ոսկի կը հաշուուի: — Հոչա-կաւոր աւագակալեալ Սնարէս վիրաւորուած ձերբակալուեցաւ Ազ. Հիւսարի մօտ (Այալն) հետեւեալ պարագաներու մէջ. Իզմիրի շրջակաները շատ չաքաւործութիւններ ընելէ ետքը Ազ. Հիւսարի մէջ բնակեալ կառապան Հոմէի Վասիլի լուր կը զրկէ և անոր կառքով Ազ. Հիւսար կ'երթայ զիշերայն: Հոն կառապանին տան մէջ կ'ապուստանի երեք օր: Կառապանին արտասովոր գնումները ոստիկանութեան ուշադրութիւնը կը գրաւեն: Վերջապէս վեց անձանօթներ զիշերային այցելութիւն մը կու տան, որ բոլորովին կը հաստատէ ոստիկանութեան կառավարները: Տունը կը պաշարուի անմիջապէս, և աւագակալեալը չուզելով անձնատուր ըլլալ զէնքի կը դիմէ և կը վիրաւորուի ու կը ձերբակալուի: Իսկ ընկերները զիշերուն միթութենէն օգտուելով կը յաջողին փախչել: — Գերման հնագէտ Վիլհամ, որ անցեալ ամառ Իզմիրի և Պոլսոյ միջև խուզարկութիւն կատարեց Կարքեզմանցի հուշակաւոր պատերազմի Աննիքաղի գերեզմանը գտնելու համար, կը յայտարարէ թէ այդ գերեզմանը չգտնուիր Կէյպղէի դադարէր նոճիկներով շրջապատուած այն վայրը, ուր սիւնապատ յիշատակարան մը կայ, այլ՝ Իզմիրի շրջակաները բլրակի մը դադարէր, ուր Բիւղանդական դարու վանքի մը մնացորդները կան և ուր կը գտնուի դարձեալ սիւնադարձ յիշատակարան մը, գերեզման Աննիքաղի: — Գոնեսայի արմաթի սակարանին հիմնարկէքը կատարուած է: — Ջեննաս իշխանութեան գրուած է Գոնեսարա ճարտարագէտ մը զրկել որպէս զի Ազիէօլի ճահիճները ցամքեցնելու համար հարկ եղած դիմութիւնները կատարէ: — Հալէպ տարուող զուռ և յստակ ջուրին ընտիր վիճակը պահպանելու համար ձեռնարկուած է ակերէն մինչև քաղաքը երկաթ խողովակներ հաստատել: Նահանգին քանի մը կողմերը երևան ելած մարախները ջնջելու համար ալ հարկ եղած գումարը տալ հրամայուած է ձեռնաս իշխանութեան: — Սէօքէի մէջ սկսուած հնախուզական պեղումներու պայմանաժամը երկու տարի երկարեցաւ: — Այալնի նահանգին երկրագործներուն բաժնեկու համար բամբակի 10,000 քաշ սերմ պիտի գնուի: — Անդրկական դեսպանատունը Պրուսայի հիւպատոսին ձեռամբ 100 ոսկի յանձնած է Պրուսայի ռոյդեալներու նպատամատոց յանձնաժողովին Նահանգին ամէն կողմերու հունձքերը դոնացուցիչ վիճակի մէջ են՝ կ'ըսուի: Մասնաւոր կ'ակնկալուի թէ խողակի բերքը անցեալ տարուանէն առատ պիտի ըլլայ: Անցեալ շաբաթ մաս մը խողակ ծախուած է քիլօն 25 դահ.:

Այլապէս Թուրքիոյ հետ կնքելի տուտարական պայմանագրի բանակցութիւններուն համար Բու- մանիոյ կողմէ պատուիրակ կարգուած են մայրա- քաղաքիս Բուսմանական դեսպանը և Մ. Պոլսքո- փալինէ : — Հրամայուեցաւ պետական և մասնա- լոր վարժարաններու ընդհանուր քննութիւնները ուսուցիչներու և քննիչներու ներկայութեամբ միայն ընել, որպէս զի աշակերտները չնկզուին : — Ճիստէի մէջ 14 օր ժամտախտէ ոչ վարակուող եղաւ և ոչ մեռնող : Հոն և Հիւճաղի մէջ հանրային առողջութիւնը կատարեալ է : — Երկուշաբթի Ա- դեքսանդրիոյ մէջ ժամտախտէ 5 անձ վարակուե- ցաւ և 2 անձ մեռաւ : — Շիրքէթ ի Խայրիյէ ի Հա- միտիյէի համար վերջերս Անգղիայէ գնուած շողե- նաւը 200 ոտք երկայնութիւն ունի և 730 տկուշի- տարողութիւն : — Ձեռնհաս իշխանութիւնը գրած է վաւառները թէ 322 տարիէն գանձելի ճամբու- շատ տուրք մնացած է, ուստի յետնեալ այդ տուր- քերուն գանձումէն օգտուելով պէտք է յաջորդ տարւոյ յատուկ ճամբու շինութիւնները յառաջ տանիլ և անոնց տւարտումը փութացնել :

Բող. Ժող. Յառաջիկայ երեքշաբթի (Յունիս 25) Ատտպաղարի Հայուհեաց Վարժարանին և Պարտի- ղակի Բարձր. Վարժարանին ամալերջի հանդէսնե- րը տեղի պիտի ունենան : Հայուհեաց Վարժարանը այս տարի 16 չըջանաւարտածի կու տայ, իսկ Պարտիղակի Վարժարանը 5 չըջանաւարտ : — Ատա- պաղարի տարեկան քարոզը պիտի խօսի Փրոֆ. Յակոբոս էֆ. Ճէճիզեան : — Բուլէրթ Գոլէճի նախ- կին ընթացաւարանիէն և նոյն Վարժարանին մէջ երբեմն Թուրքերէնի ուսուցիչ Արախն էֆ. Ճորճիու, Ազրիանուպոլսեցի, Ամերիկեան Մէյրիլընա Հա- մալարանէն, ի Պալթիմոր, Ատամնարուժութեան Տոքթորի (D. D. S.) վկայական ընդունած է Մա- յիս 31ին նոյն Հաստատութեան Հարկւրամեակի տօնակոմիտեթեան միջոցին, նաև կատարական պաշտօնագրով վաւերացեալ մրցանակի արժանացած է իր մասնագիտութեան դորձնականին մէջ մրցա- կիցներու յաղթող հանդիսացած ըլլալուն հա- մար : — Գուլուլուի եկեղեցիին վերաշինութեան ի նպաստ Տր. Պօէն 178 դահ. տուաւ :

Հայ Լոս. Ժող. Ծանօթ գրադէտ Եղիա էֆ. Տէ- միրճիպաշեան, որ տարինեք է ի վեր հիւանդ էր, վերջերս աւելի ծանր վիճակի մէջ կը գտնուի և փափաքած է Հաղորդութիւն առնել : Մահամերձ կը կարծուի : — Կեդրոնական Վարժարանի այս տարւոյն չըջանաւարտներու թիւը 8 պիտի ըլլայ : — Մաթուս էֆ. Ունճեան և Տիգրան էֆ. Բարա- ղամեան կը սնդկն իրենց հրաժարականին վրայ և

Պատրիարք Հօր յանձնած են Դպրեւանքին հաշիւ- ները, որոնցմէ կը տեսնուի թէ Ունճեան հարա- ղամեանքը նոյն հաստատութեան հիմնարկութենէն ի վեր 5,500 ոսկիի նպաստ տուած են անոր : — Ուրֆայի մէջ քահանայական ձեռնադրութեան մը առիթով ծագած խնդիրը կարեւորութիւն ստացաւ և առաջնորդ Տ. Անանիա Վրդ. ի գէմ բողոքներ բարձուեցան, ոմանք մինչև իսկ յայտարարեցին թէ Կաթոլիկ Եկեղեցին պիտի դիմեն : Այս պատ- ճառով Պատրիարքարանի կողմէ Մարաշի Փառէն Վրդ. ին հրամայուեցաւ խնդիրը հարթելու և կար- ղադրելու համար Ուրֆա երթալ : — Կիպրոսի Հա- յերը, որոնք մինչև յարդ Երուսաղէմի պատրիար- քութեան իրաւասութեան տակ էին, այսուհետեւ մայրաքաղաքիս պատրիարքութեան իրաւասութեան տակ պիտի ըլլան : — Բնիկ Բաբերդցի Մամրէ էֆ. Մատէնճեան Դպրութեան Վարդապետի ախաղոս ստացաւ Փարիզի Համալսարանէն : — Անցեալ հինգ- շաբթի, Համարձման տօնին առիթով, ըստ սովո- րութեան յատուկ պաշտօն կատարուեցաւ Ազգ. Հիւանդանոցի մէջ, յետոյ հացիկերոյթ տրուեցաւ և ուղերձներ խօսուեցան : — Սանասարեան Վար- ժարանի ուսումնական ճիւղին տեսուչ կարգուած է Նշան էֆ. Գալֆայեան, իսկ մատակարարական ճիւղին Արուսեան էֆ. : — Վաղը, կիրակի, Բերայի Մր. Երրորդութիւն եկեղեցիին վերաշինութեան հարկւրամեակին առիթով հանդիսաւոր պատարագ պիտի մատուցուի նոյն եկեղեցիին մէջ և յետոյ գրական հանդէս մը տեղի պիտի ունենայ, ուր ճա- ոներ պիտի խօսուին :

Աւստրալիան հրապարակ. Յունիս 15 (Ն. Տ.) Օ. Ռ. 100:

Յոթն, Անատոլու ըն- Լաթէա, Սև Ծով, 100 տիր, քաղը 44-45 փր. : քաղը 135-150 դահ., նոյն

Ալէք. Դըրմա տեղային, մանր, 95-100, Սէշնիկ. (Ս) 84-86, (Բ) — 0- 175-205 :

տեսա (Ս) 102-104 դահ., Սէւա, Պալքըքսիր (Ս) քաղը 62-65 փր., (Բ) 52- 54, Անատոլու 48-50 :

Քաթէա, Ռուս. Պոլսոյ Թէքէէ, Էնկիւրիւ-Եոզ- համար զոյգ թիթեղ 27 : ղաա քաղը 18-19 դահ. :

Շաթը, Թրիէսթէ, կեն- Բադը, Անատոլու գըրփ- ղինարը 90 դահ. : մա, քաղը 7 $\frac{3}{4}$ -8 դահ. :

Սաթէ, 100 քաղը 5-5 $\frac{1}{2}$ Բաթէ, Հալէպ, քաղը 6 $\frac{1}{2}$ -6 $\frac{3}{4}$ դահ. :

ոսկի : Բէնէ, Եգպտին, պարկը Բաթէ, Պալքըքսիր-Գա- 88-90 դահ., Անգղին. 122 -125 Բիզոն (Ս) 43 ֆր. : րահիսար 165-170 :

Դրամական. Յունիս 7/20

Օսմ. Միաց. Օ. Ռ. 102 07 Բուլ. Երկթղ. ֆր. 153 62 Մէճիտիյէ 107 20 Նարուէն 87 09

Մէթալիք 104 Գրիմից 50 Մանր արծաթ 104 10 Անգղ. ոսկի 109 33

Ռուսիոյ բոլ 91 10 Մանէթ 8 74

ԱՐՏԱՔԻՆ

Լահէի դէպքանախորհուրդը . Շաբաթ կէսօրէ ետեւ խաղաղութեան երկրորդ Դեսպանախորհուրդը դու- մարեցաւ պաշտօնապէս և Հայաստանի Արտաքին գործերու նախարարը ճառ մը խօսելով բարի դա- լուստ մաղթեց տէրութիւններու պատուիրակնե- րուն : Կարգ մը որոշմանագիծեր ընդունուեցան , և որոշուեցաւ ամբողջ ժողովին կողմէ հետադրով չնորհակալութիւն յայտնել Նախագահ Բողէվէիթի աջ ջանքերուն համար գործնք ի գործ դրաւ սոյն երկրորդ դեսպանախորհրդին գումարումը յաջող- ցնելու համար : Ուրիշ հետադիր մը զրկուեցաւ Զարին , որ երկրորդ դեսպանախորհրդին գումար- ւումը առաջարկելու նախաձեռնութիւնն ունեցաւ : Ինչպէս կ'անկալուէր առ հասարակ , Ռուսական ա- ռաջին պատուիրակ Մ . աը Նէլիտով դեսպանախոր- հրդի նախագահ ընտրուեցաւ : Եւ ուղերձով մը իր պաշտօնակիցներուն չնորհակալութիւն յայտնելով իրեն ընծայուած սոյն պատուին համար՝ դեսպանա- խորհրդին նպատակը բացատրեց Ներկայ միւս պատ- ուիրակներն են Թուրքիայէ Էվլաֆի նախարար Թէրիսան փաշա , Հոսմի դեսպան Բէշիտ պէյ և ուրիշ նշանաւոր ներկայացուցիչներ , Անգլիայէ Սըր Էտուրա Ֆրայ , Սըր Բրնէսթ Սէթօ և Լորա Բէյ , Միաց. Նահանգներէն Լոնտոնի նախորդ դես- պան ձողէֆ Հ. Չոթ , Փարիզի դեսպան Մր. Հո- րէյս Փորթըր և զօրաւոր պատուիրակութիւն մը գլխաւորապէս Ամերիկեան քաղաքացիներէ բաղ- կացեալ , Ֆրանսայէ Մ . Լէոն Պուրթուա , Պառն ալթիթուրնէլ աը Քոնսթան և Փրոֆ. Ռընօ , Ճա- փոնէ Քայրոքու Յուճուքի և զինուորական ու նաւային զօրաւոր պատուիրակութիւն մը , Իտալիայէ Փարիզի դեսպան Թորնիէլլի կոմսը , Գերմանիայէ մայրաքաղաքիս դեսպան Պառն Մարչալ Փոն Պի- պէրլթայն և Պոնի Համալսարանին դասախօսներէն Փրոֆ. Յորն և Հոլանտայէ Արտաքին գործերու նախ- կին նախարար Մ . աը Պոֆոր : Հարաւային Ամերի- կայի պատուիրակներուն մէջ կը գտնուէր Արճէնթինէ Մ . Տրակօ , որու անունը զուգորդուած է այն վար- դապետութեան հետ որով կ'ուզուի պարտքերու վճարման համար զէնքով միջամտել օտար տէրու- թիւններու արգելել , խնդիր մը՝ որ կրնայ դեսպանա- խորհրդին արգէն իսկ երկայն յայտադրին մաս կազ- մել : Մ'ամբողջ ներկայացուցիչներուն 80 ամբողջ յա- տուեցաւ : Սիէնթըրբ կ'ըսէ թէ տէրութիւններու մեծագոյն մասը կ'ուզեն որ դեսպանախորհրդին նիստերը գտնիակ ըլլան : Թայե՛հ հետեւեալը կը գրէ . «Երկրորդ դեսպանախորհրդին լայն ման վրայ դրուած

յոյսերը չա՛տ ըլլան թէ քիչ , հիմնաւոր թէ խան- դաւառական , տա՛տ զէթ միւսանգոմ կը պարզուի աշխարհի առջև նշանաւոր տեսարանը Եւրոպական և Ասիական և , այս անգամ ինչպէս Հիւսիսային նոյնպէս և Հարաւային Ամերիկաներու , ամէն վե- հապեաներու յոյժ նշանաւոր ներկայացուցիչներուն համախմբման , որոնք կը հաւաքուին ոչ թէ միջազ- դային յարաբերութիւններու ծանր խնդիր մը ու- սումնասիրելու , այլ ընդհանուր սկզբունքներ քն- նելու և թերեւս այնպիսի կանոններ հաստատելու համար , որոնցմով միջազգային ընդհարումներու առջեւ անուն , կամ այդպիսի ընդհարումներու պահուն անոնց կատարութիւնը չափաւորուի : Ա- ռաջին դեսպանախորհրդին այս հանգամանքը աւելի ընդհանուր գնահատման արժանացաւ իր աշխա- տութիւններուն աւարակէն և իր ուսումնասիրու- թիւններու և գործառնութիւններու պաշտօնական տեղեկազրին հրատարակուելէն ետեւ :»

Ճափ . Ուաշինկթընէ կը հետադրուի ամսոյս 10 թուով թէ խաղաղականի ամերուն վրայ ընակող ձախոնցիները և ձախոնի Յատաշղիմականները դաշ- նակցած են ձախոնի դահլիճը տապալելու և զազ- թային օրինագծին մէջէն ձախոնցի գործաւորներու մերժման վերաբերեալ յօդուածը բառնալու նպատա- կով : Նախնական քայլերը պիտի ըլլան Միաց. Նա- հանգներու ձախոնական դեսպան Աօքի դերակոմսը եւ կանչել տալ և այնպէս չարժիլ որ Սան Ֆրանսիս- քօի ձախոնցիներուն հանդէպ ցուցուած բռնութեան համարներու խնդրուի և թերեւս հատուցում ստաց- ուի : Թայե՛հ թղթակիցը 12ին ստպէս հետադրեց Թոքիօ . «Եթէ Յատաշղիմականները կ'ուզեն յու- ղում մը յառաջ բերել որպէս զի զիւսանդիտական ազգու միջոցներ գործածուին ձախոնի դաշնադրա- յին իրաւունքները պաշտպանելու համար , այդ ձեռնարկին նպատակն է լոկ վարկաբեկի նախա- րարութիւնը կուսակցական քաղաքականութեան շահերու համար , քանզի Յատաշղիմականներն իսկ պիտի պախաբակէին պատերազմը , եթէ պատե- րադի իրական վտանգ զոյգութիւն ունենար : Մի- կնոյն ժամանակ ձախոն իր գործին կը նայի առանց յուզման ուէ նշոյլ ցոյց տալու :» Փիէ Փալէլէն նոյն օր տեսակցութիւն մը հրատարակեց , որու մէջ Փարիզի ձախոնական դեսպան Մ . Քուրնիօ ստպէս խօսած էր . «Միաց. Նահանգներու հետ մեր յարաբերութիւնները առաջին կարգի են : Երկու- կատաւարութիւններուն համաձայնութիւնը կա- տարեալ է ամէն կերպով : Մեր Յատաշղիմականնե- րը Ամերիկացիներու դէմ դժգոհութիւն կը յայտ- նեն և առաւել կամ նուազ թշնամական զիրք մը

կը բռնեն: Ճշմարիտ է: Բայց այս ունէ մէկուն անհանգստութիւն կամ զարմանք պատճառելու չէ: Յառաջդիմականները մեր երկրին Ընդդիմադիր կուսակցութիւնը կը ներկայացնեն և սոսկ ընդդիմադիր դեր կը խաղան երբ պարագաները ներեն: Կը կրկնեմ թէ Միաց. Նահանգները և Ճափոն կատարելապէս համաձայն և համամիտ են:» — Ամսոյս 10ին Ֆրանքեւստիտական դաշնագիրն ստորագրուեցաւ ի Փարիզ Ֆրանսայի Արաւելին գործերու նախարար Մ. Փիլոնէ և Ճափոնական՝ գեւական Մ. Քուրիսոէ: Ըստ Մ. Փիլոնի, դաշնագիրը երեք էական յօդուած կը պարունակէ. Նախ, դաշնագիր երկու տէրութիւնները կը ճանչնան Չինու ամբողջութեան և անկախութեան սկզբունքը: Երկրորդ, կը ճանչնան քաղաքակիրթ տէրութիւններու հաւասարութեան իրաւունքը նոյն պետութեան մէջ: Ուրիշ խօսքով, դաշնագիրը կը նուիրագործէ «բաց դուռ»ի անունով ճանչցուած դրութիւնը: Երրորդ, երկու տէրութիւնները յանձն կ'առնեն իրարու փոխադարձաբար օգնել հողային արդի կացութիւնը անմիջապէս պահպանելու համար Մայր. Արեւելքի մէջ: Դարձեալ, Ֆրանսա և Ճափոն կը խոստանան իրենց իշխանութեան կամ թեւակութեան տակ դանդաղ երկիրներու մէջ քաղաքային իրաւունքներու նկատմամբ ամենէն նպաստաւորեալ ազգի առանձնաշնորհները տալ իրարու հպատակներու: — Ամսոյս 13ին Ռուսիոյ Արաւելին գործերու նախարար Մ. Իզվոլսքի և Ճափոնական գեական Մ. Մոթոնո Սը. Փեթըրսպուրկի Արաւելին գործերու նախարարութեան պաշտօնատան մէջ ստորագրեցին Ռուսեւստիտական այն համաձայնութիւնը, որով կը պարզուին Արեւելեան Չինու և Հարաւային Մանչուրիոյ երկաթուղիներուն Ռուսիոյ և Ճափոնի կողմէ շահագործման պայմանները: Քուսակ-Չէնկ-Յէի հասարակաց կայարանին վերաբերեալ պայմանագիրն ալ ստորագրուեցաւ: Սը. Փեթըրսպուրկէ կը հեռագրուի 13 թուով թէ Ռուսեւստիտական պայմանագրութեան բանակցութիւնները լինեցած են և կը կարծուի թէ ի մօտոյ պիտի ստորագրուի:

Այլեւայլ. Բաւելը Կապէն կը հաստատէ սա լուրը թէ Անդղիա, Ֆրանսա և Սպանիա դաշնակցած են իրենց շահերը երաշխաւորելու համար Միջերկրականի և Ատլանտեանի մէջ: Դերման և Իտալական կառավարութիւնները արդէն տեղեկութիւն տուած են սոյն դաշնակցութեան կնքուած ըլլալուն վրայ: — Յունիս 13ին երկրաշարժի բռնան ցնցում մը զգացուեցաւ Ճամայիքա կղզին Բինկսթըն և Փորթ Բոյլլ քաղաքներուն մէջ: Բաւական թուով զինուորներ փնտռուեցան: Ուրիշ տեղերը թեթեւ են:

— Յունիս 14ին Թրանսիլլի խորհրդարանին նիստերը վերսկսան Փրիթորիայի մէջ: Վարչապետ Զօր. Պոթա ծանոցը թէ որոշուած է գործաւորներու վերաբերեալ տնօրինութիւնը չնորոգել, այլ Չինացիները անմիջապէս իրենց երկիրը զրկել երբ պայմանագրութիւններու պայմանաժամը լրանայ: Այս տարին չվերջացած՝ այդ պայմանագրութիւններէն 16,000ին պայմանաժամը կը լրանայ: Կառավարութիւնը այսպէս պիտի շարժի, ոչ միայն վաճառելի համոզուած է թէ Չինացիներու ներկայութիւնը վերին աստիճան հակառակ է Թրանսիլլի շահերուն, այլ և վաճառելի կը նկատէ թէ բնիկ գործաւորներու մատուցումը ժամանակէ մը ի վեր խընդրանքէն աւելի է: — Երկաթուղիի ջոջերէն Մր. Ճէյմս Ճ. Հիլ վերջերս տեսակցութեան մը մէջ գուշակեց թէ Ամերիկեան կառավարութիւնը պիտի ստիպուի իր վարկը փոխ տալ Ամերիկեան երկաթուղիներու զրամական կարօտութիւնը լեցնելու համար: «Ամերիկացի ժողովուրդը» ըսաւ, «իր զայրոյթին մէջ պիտի պահանջէ որ երկաթուղիի ընկերութիւնները կարգ մը նոր գիծեր աւելցնեն և աւելի կառք գործածեն: Ընկերութիւններն ալ պիտի պատասխանեն թէ չեն կրնար, վաճառելի իրենց վարկը կստանաւ է, և Կառավարութիւնը պիտի ստիպուի միջամտել և իր վարկը փոխ տալ բացը գոցելու համար: Այս կրնայ առիթ մը ըլլալ որ Կառավարութիւնը ի վերջոյ սեփականէ երկաթուղիները: Դժուարութեան բռն պատճառը սա է որ Միաց. Նահանգներու գործերը չափցան և երկաթուղիները անոնց չեն բաւեր:» Ըստ նաեւ թէ վերջին եօթն ամսուան միջոցին ընկերութիւնները 160 միլիոն Անդղ. ոսկի հանեցին, որու մեծագոյն մասը պարտքի վճարման յատկացուեցաւ և ոչ գիւրութիւններու յաւելման: Խօսելով առեւտրական ընդհանուր ապագային վրայ, որ գործերու նուազութեան նշաններ ցոյց կու տայ, ըսաւ թէ «չտիէն աւելի բարդաւածում կայ, մարդիկ չտիէն աւելի դրամ չահիլ կը փորձեն և գործարարները ծանրաբեռնուած են:» — Ուսլինիքն հասած լուրեր կը հաստատեն այն զրոյցը թէ Կեդրոնական Ամերիկայի մէջ թշնամութիւնները վերսկսած են: Կ'երեւի թէ Նիքարագուա, իր յանձնառութիւններուն հակառակ, Սալվատորի վրայ յարձակած է: Նորագոյն հեռագրի մը համաձայն Կեդրոնական Ամերիկայի թշնամական գործողութիւններուն այս վերսկսումը արդեւնքն է Նիքարագուայի Նախագահ Զօր. Զէլայայի կանխամտածեալ մէկ յատակազմին, որու նպատակն է Կեդր. Ամերիկայի հանրապետութիւնները դաշնակցութեամբ մը հզօրապէս իրարու միացնել իր գերակշիռ ազդեցութեան տակ: Այս յայտնի զեղծման հանդէպ Միաց. Նահանգներու և Մեքսիքոյի գիւրքը կը թուի զղուանքով խառն չէզոքութիւն մը:

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ Ա. ՅԱՊՈԲ ՊՅՈՒՃԵԱՆ

Ֆինանսները եղողը Սմերիգան խան